

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**" Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ
ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ : ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ "**

ΚΟΥΣΟΥΛΑ ΜΑΡΙΑ

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική.

Αιγάλεω, 2024

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**"Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΩΣ
ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ:
ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ"**

ΚΟΥΣΟΥΛΑ ΜΑΡΙΑ, Α.Μ.: 22012

Επιβλέπων: Βασίλειος Πανάγου, Καθηγητής,
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική.

Αιγάλεω, 2024

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**"THE EVALUATION OF PUBLIC INVESTMENTS AS A TOOL
TO REDUCE UNEMPLOYMENT: CHALLENGES AND
OPPORTUNITIES FOR PUBLIC ADMINISTRATION"**

KOUSOULA MARIA, R.N.: 22012

Supervisor: Vasilios Panagou, Professor,
University of Western Attica, Department of Accounting and Finance.

Master Thesis submitted to the Dept. of Accounting & Finance of the University of
West Attica in partial fulfilment of the requirements for the degree of M.Sc. in Public
Economics and Policy

Egaleo, Greece, 2024

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

Τίτλος εργασίας " Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΕΙΑΣ: ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ "

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής

Εγκρίθηκε από την εξεταστική επιτροπή την 13/06/2024

Α/α	ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΔΑ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
1	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΠΑΝΑΓΟΥ	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	
2	ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	
3	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΤΡΟΜΠΛΟΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΛΣΤΑΤ	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Κούσουλα Μαρία του Γερασίμου, με αριθμό μητρώου 22012 φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Δημόσια Οικονομική & Πολιτική του Τμήματος Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Η Δηλούσα

ΚΟΥΣΟΥΛΑ ΜΑΡΙΑ

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας. Οφείλω να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον καθηγητή μου κ. Βασίλειο Πανάγου για την καθοδήγησή του. Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές και την Διευθύντρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική», κα. Αλίνα Χύζ, για τη συμβολή τους σε όλη τη διάρκεια αυτής της ακαδημαϊκής εμπειρίας. Επίσης τον υποψήφιο διδάκτορα κ. Μιχαήλ Άγγελο Μιχαλόπουλου για την πολύτιμη βοήθεια που προσέφερε σε κάθε στάδιο εκπόνησης της διπλωματικής. Τέλος οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένειά μου, στο σύζυγό μου Θοδωρή, στις κόρες μου για την ενθάρρυνση, την ανοχή και κατανόηση, που έδειξαν σε όλο αυτό τον αγώνα καθώς και στη μητέρα μου για τη συνδρομή της στην προσπάθειά μου αυτή.

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη στοχεύει στη διερεύνηση του κρίσιμου τομέα των δημοσίων επενδύσεων, αλλά και του αντίκτυπού του στη μείωση της ανεργίας, με έμφαση στις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που αντιμετωπίζει η δημόσια διοίκηση. Κατ' επέκταση και δεδομένου του κεντρικού ρόλου της δημόσιας διοίκησης στον σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη διαχείριση αυτών των επενδύσεων, είναι ζωτικής σημασίας να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητά τους. Ως εκ τούτου, η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται σε, αυτή, τη μελέτη περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη βιβλιογραφική ανασκόπηση των υπάρχουσών μελετών για τις δημόσιες επενδύσεις και τη μείωση της ανεργίας. Με τη σύνθεση και την ανάλυση των σχετικών ερευνητικών ευρημάτων, η εν λόγω μελέτη επιδιώκει να αποσαφηνίσει τους μηχανισμούς, μέσω των οποίων οι δημόσιες επενδύσεις συμβάλλουν στη μείωση των ποσοστών ανεργίας, αλλά και τον ειδικό ρόλο της δημόσιας διοίκησης σε αυτή τη διαδικασία. Τέλος, τα αποτελέσματα της μελέτης υπογραμμίζουν τη σημασία των δημοσίων επενδύσεων στην μείωση της ανεργίας, ενώ παράλληλα τονίζουν τον κεντρικό ρόλο που διαδραματίζει η δημόσια διοίκηση στη διευκόλυνση της αποτελεσματικότητάς τους. Μέσω στοχευμένων επενδυτικών πρωτοβουλιών, λοιπόν, η δημόσια διοίκηση μπορεί να αξιοποιήσει αποτελεσματικά το δυναμικό των δημοσίων επενδύσεων προκειμένου να επιτευχθεί η δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης, αλλά και η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής ένταξης.

Λέξεις-Κλειδιά: *Δημόσιες Επενδύσεις, Ανεργία, Κοινωνική Συνοχή, Δημόσια Διοίκηση.*

Abstract

The present study aims to investigate the critical area of public investment and its impact on reducing unemployment, with an emphasis on the challenges and opportunities faced by public administration. Given the central role of public administration in planning, implementing, and managing these investments, evaluating their effectiveness becomes crucial. The methodology employed in this study includes a comprehensive bibliographic review of existing literature on public investments and unemployment reduction. By synthesizing and analyzing relevant research findings, the study seeks to clarify the mechanisms through which public investments contribute to lowering unemployment rates, as well as the specific role of public administration in this process. The results underscore the significance of public investments in reducing unemployment, highlighting the central role of public administration in facilitating their effectiveness. Through targeted investment initiatives, public administration can effectively leverage the potential of public investments to create employment opportunities, promote economic growth, and foster social inclusion.

Keywords: *Public Investments, Unemployment, Social Cohesion, Public Administration.*

Πίνακας περιεχομένων

Αφιέρωση.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Ευχαριστίες.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Περίληψη.....	xii
Abstract.....	xiii
Εισαγωγή.....	1
Ερευνητικός Στόχος.....	3
Θεωρητικοί Στόχοι.....	3
Ερευνητικοί Στόχοι.....	4
Ερευνητικά Ερωτήματα.....	4
Ερευνητικές Υποθέσεις.....	4
Κεφάλαιο 1: Ανεργία.....	6
1.1 Ορισμός.....	6
1.2 Τύποι/ Ταξινόμηση.....	9
1.2.1 Ανεργία Τριβής.....	9
1.2.2 Κυκλική Ανεργία.....	10
1.2.3 Διαρθρωτική Ανεργία.....	12
1.2.4 Εποχική Ανεργία.....	13
1.2.5 Τεχνολογική Ανεργία.....	15
1.3 Θεωρητικές Προσεγγίσεις.....	16
Κεφάλαιο 2: Δημόσιες Επενδύσεις.....	22
2.1 Ορισμός.....	22
2.2 Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων.....	26
2.3 Περιεχόμενο ΠΔΕ.....	29
Κεφάλαιο 3: Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης/ Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική.....	34
Κεφάλαιο 4: Δημόσια Διοίκηση & Δημόσιες Επενδύσεις.....	41

Κεφάλαιο 5: Δημόσιες Επενδύσεις & Μείωση της Ανεργίας.....	45
5.1 Ανεργία, Εργατικό Δυναμικό & ΠΔΕ	49
5.2 Η Κατάσταση Πριν & Μετά την Πανδημίας Covid-19	52
Συζήτηση	54
Περιορισμοί	62
Μελλοντικές Έρευνες	63
Βιβλιογραφικές Αναφορές	65

Πίνακας γραφημάτων

Γράφημα 1: Διαχρονική εξέλιξη ανεργίας στην Ελλάδα 2000-2015. Πηγή: Eurostat (2015).	48
Γράφημα 2: Ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα 2009-2023. Πηγή: Eurostat (2023).....	49

Εισαγωγή

Το θέμα της αξιολόγησης των δημοσίων επενδύσεων - ως εργαλείο για τη μείωση της ανεργίας - αποτελεί ένα υψίστης σημασίας ζήτημα για το σημερινό κοινωνικοοικονομικό τοπίο (Grandoust, 2023). Ειδικότερα, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας μπορούν να οδηγήσουν σε δυσμενείς οικονομικές συνέπειες, όπως είναι η μείωση των καταναλωτικών δαπανών, τα χαμηλότερα φορολογικά έσοδα και η αύξηση του κόστους της κοινωνικής πρόνοιας (Πετράκη - Κώττη & Κώττης, 2000). Η κατανόηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων επενδύσεων όσον αφορά τη μείωση της ανεργίας, επομένως, είναι ιδιαίτερα κρίσιμη για την προώθηση της οικονομικής σταθερότητας και ανάπτυξης (Abiad et al., 2015). Επίσης, οι δημόσιες επενδύσεις αποτελούν κεντρικό στοιχείο των κυβερνητικών πολιτικών που στοχεύουν στην αντιμετώπιση της ανεργίας. Η ανάλυση του αντικτύπου τους, επιτρέπει συστάσεις πολιτικής βασισμένες σε στοιχεία, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε πιο αποτελεσματικές παρεμβάσεις, ενώ η αξιολόγηση τους συμβάλλει στη διασφάλιση της αποτελεσματικής χρήσης των κεφαλαίων των φορολογουμένων, ενισχύοντας τη διαφάνεια και τη λογοδοσία στη δημόσια διοίκηση (Αραβώσης και συν., 2011). Ακόμη, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας μπορεί να έχουν σοβαρές κοινωνικές συνέπειες, συμπεριλαμβανομένης της αυξημένης φτώχειας και της ανισότητας. Κατ' επέκταση, ο εντοπισμός επιτυχημένων στρατηγικών για τη μείωση της ανεργίας μέσω των δημόσιων επενδύσεων θα βελτιώσει τη συνολική ευημερία των πολιτών (Καρακιουλάφη & Σπυριδάκης, 2017). Συμπερασματικά, αυτή, η εργασία επιδιώκει να παράσχει πληροφορίες που μπορούν να αναδιαμορφώσουν τις πολιτικές αποφάσεις, να ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης και εν τέλει να συμβάλουν στη βελτίωση της κοινωνίας αντιμετωπίζοντας μια κρίσιμη κοινωνικό-οικονομική πρόκληση. Ως εκ τούτου, για τη διενέργεια της παρούσας εργασίας θα ακολουθηθεί η βιβλιογραφική ανασκόπηση, μέσω μιας ολοκληρωμένης ανάλυσης εγγράφων, η οποία περιλαμβάνει τον έλεγχο κυβερνητικών εκθέσεων, στατιστικών δεδομένων, εγγράφων πολιτικής και σχετικών περιπτώσιολογικών μελετών. Αυτή η ανάλυση εγγράφων θα επιτρέψει την ανάδειξη κρίσιμων πληροφοριών σχετικά με τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, τις στρατηγικές και τα αποτελέσματα που σχετίζονται με τις δημόσιες επενδύσεις στο πλαίσιο της μείωσης

της ανεργίας. Συνδυάζοντας δεδομένα από την ανάλυση των εγγράφων, επιδιώκεται, λοιπόν, η προσφορά μιας περιεκτικής προοπτικής επί του θέματος, εμπλουτίζοντας το βάθος των ερευνητικών ευρημάτων και συμβάλλοντας σε μια πιο ολιστική κατανόηση του εν λόγω κρίσιμου ζητήματος. Ειδικότερα, η διεξαγωγή βιβλιογραφικής ανασκόπησης και η χρήση μιας ολοκληρωμένης ανάλυσης εγγράφων αποτελεί μια απαραίτητη μεθοδολογική προσέγγιση για τη διερεύνηση της περίπλοκης σχέσης μεταξύ της δημόσιας διοίκησης, των δημοσίων επενδύσεων και της μείωσης της ανεργίας. Η βιβλιογραφική ανασκόπηση χρησιμεύει ως βάση, παρέχοντας μια επισκόπηση των υφιστάμενων επιστημονικών εργασιών, θεωριών και εμπειρικών μελετών που σχετίζονται με τις δημόσιες επενδύσεις και τον αντίκτυπό τους στην ανεργία. Αυτή η επιλογή διασφαλίζει ότι η έρευνα εντάσσεται στον ευρύτερο ακαδημαϊκό λόγο, εντοπίζοντας κενά στη γνώση και σε τομείς όπου η μελέτη μπορεί να συμβάλει σε νέες ιδέες. Επιπλέον, η βιβλιογραφική ανασκόπηση βοηθάει στη διαμόρφωση της ανάλυσης μέσα στα θεωρητικά και εννοιολογικά πλαίσια που καθοδηγούν την έρευνα. Η ίδια η ανάλυση περιεχομένου αποτελεί μια λεπτομερή εξέταση των κυβερνητικών εκθέσεων και των εγγράφων πολιτικής, τα οποία είναι ανεκτίμητες πρωτογενείς πηγές που προσφέρουν πληροφορίες για τις προτεραιότητες, τους στόχους και τους μηχανισμούς των δημοσίων επενδύσεων στο πλαίσιο της μείωσης της ανεργίας. Αυτά τα έγγραφα αναδεικνύουν τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που διαμορφώνουν τις πολιτικές των δημοσίων επενδύσεων και παρέχουν ένα ιστορικό πλαίσιο για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο, αυτές, οι πολιτικές έχουν εξελιχθεί με την πάροδο του χρόνου. Κατ' επέκταση, η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και η ανάλυση περιεχομένου χρησιμεύουν ως ένα ισχυρό πλαίσιο για τη διερεύνηση της πολύπλευρης σχέσης μεταξύ της δημόσιας διοίκησης, των δημοσίων επενδύσεων και της μείωσης της ανεργίας. Με τη σύνθεση πληροφοριών από διάφορες πηγές, αυτή, η προσέγγιση εμπλουτίζει το βάθος των ευρημάτων της έρευνας και προωθεί την κατανόηση των διαστάσεων και των πτυχών που εμπλέκονται, προσφέροντας πολύτιμες γνώσεις για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους ερευνητές, αλλά και τους δημόσιους υπαλλήλους (Παπαναστασίου & Παπαναστασίου, 2016).

Ερευνητικός Στόχος

Σύμφωνα, λοιπόν, και με τις παραπάνω τοποθετήσεις στόχος της παρούσας μελέτης είναι η εμβάθυνση και η διερεύνηση του κρίσιμου τομέα των δημοσίων επενδύσεων, αλλά και του ρόλου του στη μείωση της ανεργίας, με ιδιαίτερη έμφαση στις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που αντιμετωπίζει η δημόσια διοίκηση. Άλλωστε, την τελευταία δεκαετία, οι κυβερνήσεις – σε παγκόσμια κλίμακα - βασίζονται όλο και περισσότερο στις δημόσιες επενδύσεις ως εργαλείο πολιτικής για την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης και την αντιμετώπιση της ανεργίας. Κάτι το οποίο αποτελεί σημαντική πτυχή στον απόηχο των οικονομικών κρίσεων και των μεγάλων διαταραχών όπως είναι για παράδειγμα η πανδημία COVID-19. Η δημόσια διοίκηση, λοιπόν, διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη διαχείριση, αυτών, των επενδύσεων, καθιστώντας απαραίτητη την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους.

Θεωρητικοί Στόχοι

- 1) Αποσαφήνιση Εννοιών: Αποσαφήνιση των βασικών υπό μελέτη εννοιών (ανεργία, δημόσιες επενδύσεις, φτώχεια, δημόσια διοίκηση).
- 2) Κατανόηση του Ρόλου των Δημόσιων Επενδύσεων: Στόχος είναι να αποσαφηνιστεί ο όρος, αλλά και να εξεταστεί το πώς οι δημόσιες επενδύσεις λειτουργούν ως εργαλείο πολιτικής για την οικονομική ανάπτυξη και τη μείωση της ανεργίας. Επιπροσθέτως, αναφορά στο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης/ Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική.
- 2) Ανάλυση των Προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Δημόσια Διοίκηση: Στόχος είναι να εντοπιστούν και να αναλυθούν οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η δημόσια διοίκηση στον σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη διαχείριση των δημοσίων επενδύσεων.
- 3) Κατανόηση της Συσχέτισης των δημοσίων επενδύσεων με το φαινόμενο της Ανεργίας: Στόχος είναι ο προσδιορισμός της συσχέτισης μεταξύ των δημοσίων επενδύσεων και των οικονομικών κρίσεων, με έμφαση σε περιόδους όπως είναι για παράδειγμα η πανδημία του COVID-19.

Ερευνητικοί Στόχοι

- 1) Ανάλυση Δεδομένων Δημόσιων Επενδύσεων: Στόχος είναι η συγκέντρωση, αλλά και η ανάλυση δεδομένων που σχετίζονται με τις δημόσιες επενδύσεις, προκειμένου να αναδειχθούν τα υφιστάμενα πρότυπα και οι υπάρχουσες τάσεις.
- 2) Εξέταση Πρακτικών Διαχείρισης: Στόχος είναι να αναδειχθούν οι πρακτικές διαχείρισης που χρησιμοποιούνται από τη δημόσια διοίκηση στον τομέα των δημόσιων επενδύσεων.
- 3) Διερεύνηση Συσχέτισης μεταξύ των Δημόσιων Επενδύσεων και της Ανεργίας: Στόχος είναι να διερευνηθεί πώς μπορούν οι δημόσιες επενδύσεις να συμβάλουν στη μείωση της φτώχειας και της ανισότητας στην κοινωνία.
- 4) Ανάπτυξη Προτάσεων για Βελτίωση: Στόχος είναι η δημιουργία συγκεκριμένων προτάσεων για τη βελτίωση της διαδικασίας σχεδιασμού, υλοποίησης και διαχείρισης των δημόσιων επενδύσεων.

Ερευνητικά Ερωτήματα

1. Πώς επηρεάζουν οι δημόσιες επενδύσεις τη μείωση της ανεργίας και ποιοι είναι οι κυριότεροι παράγοντες που διαμορφώνουν αυτήν τη σχέση;
2. Ποιες είναι οι σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η δημόσια διοίκηση στον σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη διαχείριση των δημόσιων επενδύσεων όσον αφορά την αντιμετώπιση της ανεργίας;
3. Πώς μπορεί η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων επενδύσεων να συμβάλει στη βελτίωση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στη δημόσια διοίκηση;
4. Ποιες είναι οι κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της υψηλής ανεργίας και πώς μπορούν οι δημόσιες επενδύσεις να συμβάλουν στη μείωση της φτώχειας και της ανισότητας στην κοινωνία;

Ερευνητικές Υποθέσεις

Υπόθεση 1: Ο όγκος των δημόσιων επενδύσεων σχετίζεται αντίστροφα με τα ποσοστά ανεργίας.

Υπόθεση 2: Παράγοντες όπως η σωστή διαχείριση, η επιλογή των έργων και η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα των επενδύσεων.

Υπόθεση 3: Η αξιολόγηση μπορεί να προάγει τη διαφάνεια και να αυξήσει την υπευθυνότητα των δημοσίων αρχών.

Υπόθεση 4: Οι επενδύσεις αυξάνουν την απασχόληση, μειώνουν τη φτώχεια και συμβάλλουν στην κοινωνική ευημερία.

Κεφάλαιο 1: Ανεργία

1.1 Ορισμός

Σύμφωνα με την ερευνητική και επιστημονική κοινότητα η ανεργία αποτελεί ένα κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο που αντικατοπτρίζει την κατάσταση των ατόμων που είναι πρόθυμα και ικανά να εργαστούν, αλλά δεν μπορούν λόγω των ανεπαρκών ευκαιριών απασχόλησης. Ειδικότερα, αποτελεί βασικό δείκτη της υγείας μιας οικονομίας, ενώ κατέχει καθοριστικό ρόλο στην αξιολόγηση της συνολικής ευημερίας της κοινωνίας (Σκουτέλης, 1996). Λειτουργεί ως κρίσιμος δείκτης της οικονομίας, αντικατοπτρίζοντας την αποτελεσματικότητα και το δυναμισμό της αγοράς εργασίας ενός έθνους, ενώ η μέτρηση και η κατανόηση της είναι ζωτικής σημασίας για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους οικονομολόγους και την κοινωνία γενικότερα, καθώς επηρεάζει τα μέσα διαβίωσης των ατόμων, τη συνολική οικονομική παραγωγικότητα και την κοινωνική ευημερία (Πετράκη-Κώττη & Κώττης, 2000). Ωστόσο πριν την αποσαφήνιση του εν λόγω όρου κρίνεται αναγκαίο να προσδιοριστεί, αρχικά, η έννοια της *απασχόλησης*, αλλά και του *εργατικού δυναμικού*. Κατ' επέκταση, ως απασχόληση ορίζεται η κατάσταση, αυτή, όπου ένα άτομο απασχολείται σε μια εργασία έναντι αμοιβής, έπειτα από τη συμφωνία μεταξύ του εργαζομένου και του εργοδότη. Γεγονός που σημαίνει ότι ο εργαζόμενος προσφέρει τη «ζωντανή» ανθρώπινη εργασία του, ως μέρος της παραγωγικής διαδικασίας, λαμβάνοντας σαν αντάλλαγμα χρηματική αμοιβή. Αντίθετα, η «νεκρή» εργασία των παραγωγικών παραγόντων, (μηχανές ή εξοπλισμός), δεν αποτελεί κάποια μορφή απασχόλησης, καθώς δεν προσφέρει ζωντανή ανθρώπινη εργασία και επομένως δεν απαιτείται αμοιβή από τον εργοδότη. Λαμβάνοντας υπόψη, λοιπόν, το σύνολο του πληθυσμού μιας χώρας, παρατηρείται ότι δεν είναι όλοι σε θέση να συμμετάσχουν στην αγορά εργασίας, είτε επειδή δε διαθέτουν τις απαραίτητες δεξιότητες και προσόντα, είτε, όμως, επειδή δεν αναζητούν εργασία. Ως εκ τούτου, ο πληθυσμός (νόμιμο όριο ηλικίας για την εργασία τα 15 έτη – ανάλογα με το περιεχόμενο της εκάστοτε εθνικής νομοθεσίας) διακρίνεται σε δύο κατηγορίες: το *εργατικό δυναμικό*, που περιλαμβάνει τα ενεργά άτομα εντός της αγοράς εργασίας, και το *μη εργατικό δυναμικό* που δεν εργάζεται επί του παρόντος (Δεδουσόπουλος, 2000).

Γίνεται κατανοητό, επομένως, ότι στην περίπτωση που η προσφορά υπερβαίνει τη ζήτηση αναδύεται το φαινόμενο της ανεργίας. Ως εκ τούτου, όταν το ποσοστό ανεργίας είναι υψηλό αναδύεται η οικονομική δυσπραγία της χώρας, ενώ όταν είναι χαμηλό σηματοδοτείται η σταθερότητα της οικονομίας. Ειδικότερα, λοιπόν, και σύμφωνα με το *Διεθνές Γραφείο Εργασίας*, ως άνεργος ορίζεται το άτομο, αυτό, που δεν εργάζεται, είναι διαθέσιμο και πρόθυμο να εργαστεί, ενώ διαθέτει τις απαιτούμενες δεξιότητες και ικανότητες, τόσο σωματικές όσο και πνευματικές, που απαιτούνται για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις μιας εργασιακής θέσης. Δηλαδή, η έννοια της ανεργίας περιλαμβάνει τόσο την έλλειψη εργασίας, όσο και την επιθυμία και την ικανότητα του ατόμου να ενταχθεί στην εργασιακή διαδικασία (Λιανός & Μπένος, 2013). Από την άλλη, η *Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία* με την θέσπιση του κανονισμού (ΕΚ) 187/2000¹ αποφασίζει την ανεργία ως: «την ύπαρξη ατόμων ηλικίας 15-74 ετών, τα οποία α) δεν είχαν εργασία κατά την εβδομάδα αναφοράς, δηλαδή δεν είχαν ούτε μισθωτή εργασία, ούτε μη μισθωτή εργασία (για μία ώρα τουλάχιστον), β) ήταν διαθέσιμα για εργασία, δηλαδή για έναρξη δραστηριότητας ως μισθωτοί ή μη μισθωτοί εντός δύο εβδομάδων από την εβδομάδα αναφοράς και, γ) αναζητούσαν ενεργά απασχόληση, δηλαδή είχαν πραγματοποιήσει συγκεκριμένες ενέργειες με σκοπό την εξεύρεση μισθωτής ή μη μισθωτής απασχόλησης για περίοδο τεσσάρων εβδομάδων που λήγει στο τέλος της εβδομάδας αναφοράς ή τα οποία είχαν βρει εργασία και θα την άρχιζαν εντός τριών μηνών το πολύ». Ωστόσο, σε αυτό το σημείο της παρούσας μελέτης δεν πρέπει να παραληφθεί και ο ορισμός που αποδίδει η *Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (Δ.ΥΠ.Α)* στο φαινόμενο της ανεργίας, σύμφωνα με την οποία «ως άνεργος θεωρείται εκείνος που μετά τη λύση ή τη λήξη της εργασιακής σχέσης αναζητεί εργασία, αποδέχεται να απασχοληθεί σε εργασία που προσφέρεται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του *ΟΑΕΔ* στον ευρύτερο επαγγελματικό του κλάδο ή δέχεται να παρακολουθήσει προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης ή μετεκπαίδευσης και γενικά επωφελείται από κάθε περίπτωση δυνατότητας για απασχόληση»². Συνεπώς, οι προαναφερθέντες, αυτοί, ορισμοί αποδεικνύουν ότι η ανεργία αποτελεί ένα πολύπλοκης και πολυσύνθετης μορφής φαινόμενο, εντός του οποίου αντικατοπτρίζεται το σύνολο των αξιών και των αρχών που κυριαρχεί στο πλαίσιο της εκάστοτε κοινωνίας (Σπυριδάκης & Καρακιουλάφη, 2017). Επιπροσθέτως, σημαντικό να αναφερθεί είναι και το γεγονός ότι η ανεργία μπορεί να

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A32000R1897>

² <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/277904/nomos-1545-1985>

κατηγοριοποιηθεί με βάση την προθυμία του ατόμου να εργαστεί σε δύο βασικούς τύπους: α) στην *εθελούσια ανεργία*, κατά την οποία ένα άτομο επιλέγει σκόπιμα να μην δεχτεί ευκαιρίες απασχόλησης, παρά το γεγονός ότι είναι ικανός και διαθέσιμος για εργασία, καθώς συνεχίζει την αναζήτηση εργασίας επιδιώκοντας θέσεις που προσφέρουν καλύτερες προοπτικές, όπως υψηλότερους μισθούς ή βελτιωμένες συνθήκες εργασίας και, β) στην *ακούσια ανεργία*, σύμφωνα με την οποία ένα άτομο αναζητά ενεργά εργασία, διαθέτει τα απαραίτητα προσόντα και είναι πρόθυμο να εργαστεί, αλλά δεν δύναται να βρει εργασία (Δεδουσόπουλος, 2000).

Ακόμη, σημαντικό να επισημανθεί είναι και το *φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας*, το οποίο επηρεάζει με έμμεσο τρόπο τα επίπεδα της ανεργίας και υφίσταται, ήδη, πριν από την οικονομική κρίση που βίωσε η Ελλάδα το 2008, καθώς έλεγχοι που πραγματοποιήθηκαν από το *Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ)* και τον *Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ)* το 2016 ανέδειξαν ποσοστό αδήλωτων εργαζομένων που έφθανε το 16,3% (Ινστιτούτο Εργασίας-ΓΣΕΕ, 2018). Ακόμη η απορρύθμιση που επέφερε η οικονομική κρίση στην αγορά εργασίας δημιούργησε και μια νέα κοινωνική ομάδα που αυξάνεται συνεχώς στην Ευρωπαϊκή Ένωση: *τους NEETs (neither in employment, neither in education or training)*. Μια ομάδα, δηλαδή, που αποτελείται από νέους που δεν εργάζονται, δεν σπουδάζουν και δεν καταρτίζονται με αποτέλεσμα να βρίσκονται σε μια κατάσταση αβεβαιότητας ή αλλιώς «*γκρίζα ζώνης*», είθισται εγκλωβισμένοι σε μια μεταβατική φάση μεταξύ της ακαδημαϊκής ζωής και της εισόδου στην αγορά εργασίας (Rocca et al., 2022).

Άξιο αναφοράς, έπειτα, είναι ότι ένας ευρέως χρησιμοποιούμενος τρόπος μέτρησης της ανεργίας είναι το ποσοστό ανεργίας, το οποίο υπολογίζεται διαιρώντας τον αριθμό των ανέργων με το συνολικό εργατικό δυναμικό και πολλαπλασιάζοντας με το 100, από τον οποίο προκύπτει και η εξής σχέση (Πετρινιώτη, 1986):

$$u = \frac{U}{L} \%$$

Όπου: u = ποσοστό ανεργίας,

U = συνολικός αριθμός ανέργων &

L = συνολικό εργατικό δυναμικό.

Ωστόσο, αν και αυτό το ποσοστό παρέχει μια εικόνα της επικράτησης της ανεργίας σε μια οικονομία, δεν αποτυπώνει τη συνολική πολυπλοκότητα του

ζητήματος. Κατ' επέκταση, το ποσοστό συμμετοχής του εργατικού δυναμικού, το οποίο αντιπροσωπεύει το ποσοστό του πληθυσμού που είναι σε ηλικία εργασίας και απασχολείται ή αναζητά ενεργά εργασία, προσφέρει πρόσθετες πληροφορίες για τη δυναμική της αγοράς εργασίας (Λιαργκόβας, 2010). Προκειμένου, όμως, να κατανοηθεί πλήρως το φαινόμενο στον ελλαδικό χώρο παρακάτω και συγκεκριμένα στον Πίνακα 1 επιχειρείται η στατιστική αποτύπωση των απασχολούμενων, των ανέργων, αλλά και των ατόμων που βρίσκονται εκτός εργατικού δυναμικού από το 2018 έως και το 2023:

Πίνακας 1: Απασχολούμενοι, άνεργοι, άτομα εκτός του εργατικού δυναμικού και ποσοστό (%) ανεργίας,

Αύγουστος 2018 – 2023 (ΕΛΣΤΑΤ, 2023)³.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Απασχολούμενοι	3.796.122	3.899.684	3.888.819	4.058.907	4.140.787	4.170.977
Άνεργοι	910.237	820.123	796.147	642.305	583.206	512.193
Άτομα εκτός εργατικού δυναμικού	3.263.467	3.205.448	3.202.919	3.155.701	3.102.145	3.113.742
Ποσοστό Ανεργίας	19,3	17,4	17,0	13,7	12,3	10,9

Για να κατανοηθεί, όμως, πλήρως το υπό μελέτη αντικείμενο κρίνεται σημαντικό στην παρακάτω ενότητα να οριοθετηθούν εκτενώς οι κυριότεροι τύποι, αλλά και οι μορφές της ανεργίας προκειμένου να αναδειχθεί πλήρως η πολύπλευρη φύση της.

1.2 Τύποι/ Ταξινόμηση

1.2.1 Ανεργία Τριβής

Η **ανεργία τριβής** αναφέρεται στην προσωρινή περίοδο ανεργίας που εμφανίζεται όταν τα άτομα μεταβαίνουν μεταξύ διαφόρων θέσεων εργασίας ή εισέρχονται στο εργατικό δυναμικό για πρώτη φορά. Αποτελεί μια φυσική και αναπόφευκτη πτυχή μιας δυναμικής οικονομίας, όπου οι εργαζόμενοι αναζητούν καλύτερες ευκαιρίες και οι εργοδότες καταλληλότερους υποψηφίους. Αυτός ο τύπος

³ <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO02/>

ανεργίας θεωρείται συχνά εθελοντικός, καθώς τα άτομα μπορεί να επιλέξουν να εγκαταλείψουν τις τρέχουσες θέσεις τους επιδιώκοντας πιο ικανοποιητικές ή υψηλότερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας (Hughes, 1975). Επιπλέον, η ανεργία τριβής μπορεί να προκύψει λόγω των γεωγραφικών ή επαγγελματικών αναντιστοιχιών μεταξύ των ατόμων που αναζητούν εργασία και των διαθέσιμων θέσεων. Τα άτομα, δηλαδή, μπορεί να χρειαστεί να μετεγκατασταθούν σε περιοχές με καλύτερες προοπτικές εργασίας ή μπορεί να χρειαστούν πρόσθετη κατάρτιση ή εκπαίδευση για να πληρούν τις προϋποθέσεις για συγκεκριμένους ρόλους. Αυτές οι προσαρμογές χρειάζονται χρόνο, οδηγώντας σε προσωρινές περιόδους ανεργίας. Ωστόσο, η ανεργία τριβής είναι γενικά βραχυπρόθεσμης φύσης και τείνει να μειώνεται καθώς τα άτομα βρίσκουν καταλληλότερες ευκαιρίες απασχόλησης. Ακόμη, σημαντικό να αναφερθεί είναι και το γεγονός ότι το εν λόγω είδος διαδραματίζει ευεργετικό ρόλο στην οικονομία, καθώς διευκολύνει την αποτελεσματική κατανομή της εργασίας και των πόρων, καθώς η εργασιακή κινητικότητα επιτρέπει στους εργαζόμενους να μετακινηθούν σε βιομηχανίες ή επαγγέλματα όπου οι δεξιότητές τους είναι ζητούμενες, επιφέροντας κατ' αυτόν τον τρόπο αυξημένη παραγωγικότητα και οικονομική ανάπτυξη (Axtell et al., 2019). Κλείνοντας, δεν θα πρέπει να παραληφθεί ότι οι πολιτικές που στοχεύουν στη μείωση της ανεργίας τριβής συχνά επικεντρώνονται στη βελτίωση των μηχανισμών αναζήτησης εργασίας, στην παροχή προγραμμάτων κατάρτισης και εκπαίδευσης και στην προσφορά υπηρεσιών υποστήριξης για τη διευκόλυνση της ομαλότερης μετάβασης μεταξύ των θέσεων εργασίας. Ελαχιστοποιώντας τα εμπόδια της κινητικότητας στην αγορά εργασίας, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να συμβάλουν στον μετριασμό των δυσμενών επιπτώσεων της ανεργίας τριβής και να προωθήσουν ένα πιο αποτελεσματικό και ανθεκτικό εργατικό δυναμικό (Carrere et al., 2016).

1.2.2 Κυκλική Ανεργία

Η **κυκλική ανεργία/ ανεργία ανεπαρκούς ζήτησης** αντανακλά τη ροή της ανεργίας που συνδέεται με τις διακυμάνσεις της οικονομικής δραστηριότητας. Εμφανίζεται καθώς η ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες μειώνεται, ωθώντας τις επιχειρήσεις να περιορίσουν την παραγωγή και να χάσουν θέσεις εργασίας. Αυτός ο τύπος ανεργίας συνδέεται στενά με τις φάσεις του επιχειρηματικού κύκλου, ιδίως με την επέκταση, την κορύφωση, τη συρρίκνωση και το κατώτατο όριο. Σε περιόδους

οικονομικής επέκτασης, επικρατεί χαμηλή ανεργία καθώς αυξάνεται η ζήτηση, αλλά κατά τη διάρκεια ύφεσης, υφίστανται απολύσεις και υψηλότερα ποσοστά ανεργίας. Παράγοντες όπως η μείωση των καταναλωτικών δαπανών, οι επενδύσεις ή οι κρατικές δαπάνες επιδεινώνουν αυτό το φαινόμενο. Επιπλέον, η δυναμική της αγοράς εργασίας, όπως οι μισθολογικές ακαμψίες, κατέχουν σημαντικό ρόλο, καθώς οι επιχειρήσεις μπορεί να επιλέξουν να μειώσουν την απασχόληση αντί να προσαρμόσουν τους μισθούς προς τα κάτω κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης (Abraham, 2018).

Οι επιπτώσεις της κυκλικής ανεργίας εκτείνονται σε διάφορες οικονομικές διαστάσεις. Συγκεκριμένα, η παραγωγή υποφέρει καθώς οι επιχειρήσεις παράγουν λιγότερα ως απάντηση στην εξασθενημένη ζήτηση, προκαλώντας αναποτελεσματικότητα και πιθανές μακροπρόθεσμες απώλειες παραγωγικότητας, ενώ η εισοδηματική ανισότητα συχνά επιδεινώνεται, με τους εργαζόμενους με χαμηλότερη ειδίκευση ή εκείνους σε ευάλωτους τομείς να φέρουν το μεγαλύτερο βάρος της απώλειας θέσεων εργασίας. Ακόμη, οι κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν δημοσιονομικές προκλήσεις λόγω των μειωμένων φορολογικών εσόδων και των υψηλότερων δαπανών πρόνοιας. Κατά συνέπεια, δημοσιονομικές πολιτικές, όπως η αύξηση των κρατικών δαπανών ή οι φορολογικές περικοπές, εφαρμόζονται συχνά για την τόνωση της ζήτησης και τον περιορισμό της ανεργίας σε περιόδους ύφεσης. Οι κεντρικές τράπεζες προσαρμόζουν, επίσης, τη νομισματική πολιτική για να σταθεροποιήσουν την οικονομική δραστηριότητα, συνήθως μειώνοντας τα επιτόκια για να ενθαρρύνουν το δανεισμό και τις επενδύσεις σε περιόδους ύφεσης και αυξάνοντας τα επιτόκια κατά τη διάρκεια των επεκτάσεων για να αποτρέψουν τον πληθωρισμό. Πέρα από τις οικονομικές επιπτώσεις, όμως, η κυκλική ανεργία επιβαρύνει τα άτομα και τις κοινότητες, ενισχύοντας τα αισθήματα της ανασφάλειας και του άγχους, καθώς οι μεγάλες περιόδους ανεργίας μπορούν να διαβρώσουν τις δεξιότητες και την εμπιστοσύνη, εμποδίζοντας την επαναπασχόληση ακόμη και μετά τη βελτίωση των οικονομικών συνθηκών. Ως εκ τούτου, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να εφαρμόσουν στοχευμένα μέτρα για την αντιμετώπιση της κυκλικής ανεργίας, με στόχο τη σταθεροποίηση των οικονομιών, την ενίσχυση της ανάπτυξης και την άμβλυση των αρνητικών κοινωνικών επιπτώσεων (Πετράκη-Κώττη & Κώττης, 2000).

1.2.3 Διαρθρωτική Ανεργία

Η **διαρθρωτική/ δομική ανεργία** αντιπροσωπεύει μια συστημική μορφή ανεργίας, που χαρακτηρίζεται από αναντιστοιχίες μεταξύ των δεξιοτήτων που απαιτούνται από τους εργοδότες και εκείνων που κατέχει το εργατικό δυναμικό. Σε αντίθεση με την κυκλική ανεργία, η οποία οφείλεται στην μειωμένη ζήτηση προϊόντων και υπηρεσιών ή την ανεργία τριβής, που σχετίζεται με τις προσωρινές μεταβάσεις μεταξύ των θέσεων εργασίας, η διαρθρωτική ανεργία δεν αντιμετωπίζεται εύκολα, με αποτέλεσμα να αναδύει ιδιαίτερα σημαντικές προκλήσεις τόσο για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, όσο και για τα άτομα (Petrakis et al., 2014).

Μία από τις κύριες αιτίες της διαρθρωτικής ανεργίας είναι οι τεχνολογικές εξελίξεις. Ο αυτοματισμός και η καινοτομία, για παράδειγμα, συχνά οδηγούν στην μετατόπιση συγκεκριμένων ρόλων εργασίας, καθιστώντας συγκεκριμένες δεξιότητες παρωχημένες. Στις βιομηχανίες, δηλαδή, που υιοθετούν το φαινόμενο της ταχείας αυτοματοποίησης παρατηρείται μείωση των ευκαιριών απασχόλησης που δε διαθέτουν σύγχρονες δεξιότητες, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στη διαρθρωτική ανεργία. Επιπλέον, και η παγκοσμιοποίηση επιδεινώνει τον εν λόγω τύπο ανεργίας, καθώς διευκολύνει την εξωτερική ανάθεση θέσεων εργασίας σε χώρες με χαμηλότερο κόστος. Ως αποτέλεσμα, οι εγχώριες βιομηχανίες ενδέχεται να αντιμετωπίσουν απώλειες θέσεων εργασίας, τροφοδοτώντας περαιτέρω τη διαρθρωτική ανεργία στην οικονομία. Άξιο αναφοράς ακόμη είναι και το γεγονός ότι οι αλλαγές στη ζήτηση των καταναλωτών διαδραματίζουν έναν ακόμη σημαντικό παράγοντα της διαρθρωτικής ανεργίας. Δηλαδή, οι αλλαγές στις προτιμήσεις και τις συμπεριφορές μπορούν να καταστήσουν ολόκληρες βιομηχανίες λιγότερο κερδοφόρες ή ακόμα και παρωχημένες, οδηγώντας σε απολύσεις και απώλεια θέσεων εργασίας σε αυτούς τους τομείς (Franz & Siebeck, 1992).

Όσον αφορά τις επιπτώσεις της διαρθρωτικής ανεργίας η βιβλιογραφία αναφέρει ότι, αυτές, εκτείνονται πέρα από τις μεμονωμένες απώλειες θέσεων εργασίας, καθώς συμπεριλαμβάνουν ευρύτερες οικονομικές και κοινωνικές προεκτάσεις. Η επίμονη ανεργία που προκύπτει από δομικούς παράγοντες μπορεί να επιδεινώσει την εισοδηματική ανισότητα εντός της κοινωνίας. Ορισμένες δημογραφικές ομάδες ή περιοχές μπορεί να επηρεαστούν δυσανάλογα, ενώ η παρατεταμένη ανεργία μπορεί να συμβάλει στην κοινωνική δυσαρέσκεια, καθώς τα άτομα και οι κοινότητες αισθάνονται περιθωριοποιημένα και αποστερημένα. Αυτή η

δυσαρέσκεια μπορεί να εκδηλωθεί με διάφορες μορφές, όπως είναι για παράδειγμα οι διαμαρτυρίες, οι πολιτικές αναταραχές και τα αυξημένα ποσοστά εγκληματικότητας. Ωστόσο, από οικονομική άποψη, η διαρθρωτική ανεργία εμποδίζει τη συνολική ανάπτυξη, αφού η υποχρησιμοποίηση του ανθρώπινου κεφαλαίου εμποδίζει την καινοτομία και την παραγωγικότητα, περιορίζοντας την οικονομική πρόοδο. Οι μειωμένες καταναλωτικές δαπάνες και τα χαμηλότερα φορολογικά έσοδα επιβαρύνουν περαιτέρω την οικονομία, δημιουργώντας έναν κύκλο στασιμότητας και υποαπόδοσης (Cristl et al., 2016). Ως εκ τούτου, η αντιμετώπιση της διαρθρωτικής ανεργίας απαιτεί πολύπλευρες λύσεις που αντιμετωπίζουν τις βαθύτερες αιτίες της και μετριάσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις της. Τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στον εξοπλισμό των εργαζομένων με τις δεξιότητες που απαιτούνται για τις αναδυόμενες βιομηχανίες. Επιπλέον, οι κυβερνήσεις μπορούν να εφαρμόσουν στοχευμένες βιομηχανικές πολιτικές για την προώθηση της ανάπτυξης και της καινοτομίας σε στρατηγικούς κλάδους. Με την ενθάρρυνση ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να δημιουργήσουν νέες ευκαιρίες απασχόλησης και να αντισταθμίσουν τις απώλειες σε κλάδους που φθίνουν (Barlevy, 2011).

Συμπερασματικά, η διαρθρωτική ανεργία αντιπροσωπεύει μια σύνθετη και πολυδιάστατη πρόκληση που απαιτεί ολοκληρωμένες και στοχευμένες παρεμβάσεις. Αντιμετωπίζοντας τις υποκείμενες αιτίες μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, υποστηρίζοντας την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, εφαρμόζοντας αποτελεσματικές βιομηχανικές πολιτικές, ενισχύοντας τα δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας και προάγοντας τη δια βίου μάθηση, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να προωθήσουν ανθεκτικές αγορές εργασίας, ικανές να προσαρμοστούν στον συνεχή οικονομικό μετασχηματισμό. Κατ' επέκταση, μέσω των συλλογικών προσπαθειών μεταξύ κυβερνήσεων, επιχειρήσεων και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, οι κοινωνίες μπορούν να μετριάσουν τις αρνητικές επιπτώσεις της διαρθρωτικής ανεργίας και να προωθήσουν τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και ευημερία.

1.2.4 Εποχική Ανεργία

Η **εποχική ανεργία** αναφέρεται στην προσωρινή ανεργία που εμφανίζεται λόγω των προβλέψιμων διακυμάνσεων στη ζήτηση εργασίας που σχετίζονται με

συγκεκριμένες εποχές ή κύκλους του έτους. Σε αντίθεση με άλλες μορφές ανεργίας, η εποχική ανεργία συνδέεται άμεσα με τις αλλαγές στα καιρικά μοτίβα, στα πολιτιστικά γεγονότα ή στους κύκλους παραγωγής, οδηγώντας σε περιόδους πλεονάζουσας προσφοράς εργασίας κατά τη διάρκεια ορισμένων περιόδων και περιοχών. Η κύρια αιτία της εποχικής ανεργίας είναι η φύση ορισμένων βιομηχανιών ή επαγγελμάτων που παρουσιάζουν προβλέψιμες διακυμάνσεις στη ζήτηση καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Για παράδειγμα, οι εργαζόμενοι στη γεωργία μπορεί να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο της ανεργίας κατά τη διάρκεια περιόδων μεταξύ της φύτευσης και της συγκομιδής, ενώ οι εργαζόμενοι στον τουρισμό και τη φιλοξενία μπορεί να αντιμετωπίσουν μειωμένες ευκαιρίες απασχόλησης κατά τις περιόδους χαμηλής ζήτησης. Ένας άλλος παράγοντας που συμβάλλει στην εποχική ανεργία είναι η επίδραση των καιρικών συνθηκών σε ορισμένους κλάδους. Οι υπαίθριες εργασίες, όπως οι κατασκευές ή ο εξωραϊσμός, μπορεί να περιοριστούν ή να σταματήσουν κατά τη διάρκεια δυσμενών καιρικών συνθηκών, οδηγώντας σε προσωρινές απολύσεις ή μειωμένο ωράριο για τους εργαζόμενους σε αυτούς τους τομείς. Επιπλέον, και οι πολιτιστικές ή κοινωνικές εκδηλώσεις μπορούν να επηρεάσουν τη ζήτηση για εργασία σε συγκεκριμένους κλάδους. Για παράδειγμα, οι εργαζόμενοι λιανικής μπορεί να αντιμετωπίσουν αυξημένες ευκαιρίες απασχόλησης κατά τη διάρκεια εορτών ή μεγάλων γεγονότων αγορών, αλλά μπορεί να αντιμετωπίσουν μειωμένο ωράριο ή απολύσεις μόλις υποχωρήσουν αυτές οι περιόδοι αιχμής (Zayniddin, 2021).

Οι συνέπειες της εποχικής ανεργίας μπορεί να είναι σημαντικές για τα άτομα και τις κοινότητες που επηρεάζονται. Οι εργαζόμενοι που εξαρτώνται από την εποχική απασχόληση μπορεί να δυσκολεύονται να διατηρήσουν σταθερό εισόδημα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, βιώνοντας οικονομική αστάθεια και δυσκολίες κατά τη διάρκεια περιόδων ανεργίας. Επιπλέον, η εποχική ανεργία μπορεί να συμβάλει στις περιφερειακές ανισότητες στην οικονομική ευημερία, καθώς οι περιοχές που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από εποχιακές βιομηχανίες ενδέχεται να παρουσιάσουν έντονες διακυμάνσεις στα επίπεδα απασχόλησης. Η αντιμετώπιση της εποχικής ανεργίας απαιτεί έναν συνδυασμό στρατηγικών που στοχεύουν τόσο στην εξομάλυνση των εποχικών διακυμάνσεων της ζήτησης εργασίας, όσο και στην παροχή στήριξης στους εργαζόμενους που επηρεάζονται κατά τις περιόδους ανεργίας. Εν κατακλείδι, η εποχική ανεργία αντιπροσωπεύει μια σημαντική πρόκληση της αγοράς εργασίας, που απαιτεί στοχευμένες παρεμβάσεις για τον μετριασμό των δυσμενών συνεπειών της στους εργαζόμενους και τις κοινότητες που εξαρτώνται από

τις εποχιακές βιομηχανίες. Συνεπώς, κατανοώντας τις αιτίες και τις συνέπειες της εποχικής ανεργίας, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να αναπτύξουν στρατηγικές για την υποστήριξη των πληγέντων ατόμων και την ενίσχυση της μεγαλύτερης οικονομικής ανθεκτικότητας στις εποχικές οικονομίες (Odekon, 2015).

1.2.5 Τεχνολογική Ανεργία

Η **τεχνολογική ανεργία** αναφέρεται στο φαινόμενο, όπου η πρόοδος της τεχνολογίας οδηγεί σε μείωση της ζήτησης της ανθρώπινης εργασίας, με αποτέλεσμα την εκτόπιση θέσεων εργασίας και ως εκ τούτου την ανεργία. Αυτή η μορφή ανεργίας εμφανίζεται όταν οι μηχανές, οι αυτοματισμοί, η τεχνητή νοημοσύνη και άλλες τεχνολογικές καινοτομίες αντικαθιστούν τους εργαζόμενους σε διάφορες εργασίες και κλάδους, ενώ απεικονίζεται ως συνέπεια της συνεχιζόμενης αυτοματοποίησης και ψηφιοποίησης των διαδικασιών σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Ειδικότερα, η βασική ιδέα της τεχνολογικής ανεργίας περιστρέφεται γύρω από την ιδέα ότι οι μηχανές και η τεχνολογία μπορούν να εκτελούν εργασίες πιο αποτελεσματικά και οικονομικά αποδοτικά από τους ανθρώπους. Καθώς οι επιχειρήσεις υιοθετούν αυτές τις τεχνολογίες για να εξορθολογίσουν τις λειτουργίες τους, συχνά μειώνουν την εξάρτησή τους από την ανθρώπινη εργασία, οδηγώντας σε απώλεια θέσεων εργασίας ή μείωση των διαθέσιμων ευκαιριών απασχόλησης. Αυτή η μετατόπιση των εργαζομένων μπορεί να λάβει χώρα σε ένα ευρύ φάσμα βιομηχανιών, από τη μεταποίηση και τη γεωργία, έως τις υπηρεσίες και τη διοίκηση. Ένας από τους βασικούς παράγοντες της τεχνολογικής ανεργίας είναι η συνεχής βελτίωση και ο πολλαπλασιασμός των τεχνολογιών αυτοματισμού. Οι μηχανές και οι αλγόριθμοι μπορούν να εκτελούν όλο και περισσότερο εργασίες ρουτίνας, επαναλαμβανόμενες ή απαιτητικές εργασίες με μεγαλύτερη ταχύτητα, ακρίβεια και συνέπεια από ότι οι άνθρωποι. Ως αποτέλεσμα, οι εργασίες που περιλαμβάνουν χειρωνακτική εργασία ή επαναλαμβανόμενες διαδικασίες είναι ιδιαίτερα επιρρεπείς στην μετατόπιση που σχετίζεται με την αυτοματοποίηση (Lima et al., 2021). Επιπλέον, οι εξελίξεις στην τεχνητή νοημοσύνη (AI) και τη μηχανική μάθηση επιτρέπουν στους υπολογιστές και τα ρομπότ να εκτελούν εργασίες που προηγουμένως απαιτούσαν ανθρώπινες γνωστικές δεξιότητες, όπως είναι η ανάλυση δεδομένων, η λήψη αποφάσεων και η επίλυση προβλημάτων. Αυτή η επέκταση της αυτοματοποίησης σε γνωστικά καθήκοντα επιδεινώνει περαιτέρω τις δυνατότητες τεχνολογικής ανεργίας σε ένα

ευρύτερο φάσμα επαγγελμάτων και βιομηχανιών. Κατ' επέκταση, οι επιπτώσεις της τεχνολογικής ανεργίας δεν περιορίζονται μόνο στη μετατόπιση των θέσεων εργασίας, καθώς μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις. Οι εκτοπισμένοι εργαζόμενοι μπορεί να αντιμετωπίσουν δυσκολίες κατά τη μετάβαση σε νέα επαγγέλματα ή στην απόκτηση των απαραίτητων δεξιοτήτων για τις αναδυόμενες βιομηχανίες, με αποτέλεσμα παρατεταμένες περιόδους ανεργίας ή υποαπασχόλησης. Επιπλέον, η τεχνολογική ανεργία μπορεί να επιδεινώσει την εισοδηματική ανισότητα, καθώς τα οφέλη της τεχνολογικής προόδου συχνά απορρέουν από τους ιδιοκτήτες επιχειρήσεων και τους μετόχους, και όχι από τους εκτοπισμένους εργαζομένους. Ωστόσο, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί ότι η τεχνολογική ανεργία δεν είναι ένα νέο φαινόμενο. Καθ' όλη την ιστορία, οι τεχνολογικές εξελίξεις έχουν διαταράξει περιοδικά τις αγορές εργασίας, οδηγώντας σε βραχυπρόθεσμες μετατοπίσεις που ακολουθούνται από περιόδους προσαρμογής και ενσωμάτωσης. Άλλωστε, πολλοί είναι οι οικονομολόγοι που υποστηρίζουν ότι αν και η τεχνολογική πρόοδος μπορεί αρχικά να εκτοπίσει ορισμένες θέσεις εργασίας, δημιουργεί νέες ευκαιρίες για απασχόληση και οικονομική ανάπτυξη σε αναδυόμενες βιομηχανίες και τομείς (Peters et al., 2019). Επομένως, η αντιμετώπιση της τεχνολογικής ανεργίας απαιτεί προληπτικά μέτρα για να διασφαλιστεί ότι οι εργαζόμενοι μπορούν να προσαρμοστούν στην τεχνολογική αλλαγή και να συμμετάσχουν στα οφέλη της καινοτομίας. Αυτό περιλαμβάνει επενδύσεις σε προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης για τον εξοπλισμό των εργαζομένων με τις δεξιότητες που απαιτούνται για την ψηφιακή οικονομία, καθώς και πολιτικές που προωθούν τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την οικονομική διαφοροποίηση. Ενστερνίζοντας την τεχνολογική αλλαγή και ταυτόχρονα μετριάζοντας τις αρνητικές επιπτώσεις της στους εργαζόμενους, οι κοινωνίες μπορούν να αξιοποιήσουν το δυναμικό της καινοτομίας για την προώθηση της ανάπτυξης και της ευημερίας χωρίς αποκλεισμούς (Okedon, 2015).

1.3 Θεωρητικές Προσεγγίσεις

Όπως κατανοεί κανείς και από όλα όσα επισημάνθηκαν στις προηγούμενες ενότητες η ανεργία αποτελεί ένα ιδιαίτερα κρίσιμο οικονομικό και κοινωνικό φαινόμενο που έχει επηρεάσει τις κοινωνίες σε όλο τον κόσμο. Ωστόσο, αυτό, που είναι σημαντικό να αναφερθεί είναι το γεγονός ότι οι θεωρητικές προσεγγίσεις για

την ανεργία ποικίλλουν ανάλογα με το κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό πλαίσιο ενός κράτους (Δεδουσόπουλος, 2000). Κατ' επέκταση, ανάμεσα στις κύριες θεωρητικές προσεγγίσεις για την ανεργία περιλαμβάνονται οι εξής:

Κλασική Θεωρία της Ανεργίας → Με τις ρίζες της στην κλασική οικονομική σκέψη, αυτή, η θεωρία αναφέρει ότι η ανεργία οφείλεται κυρίως στις κρατικές παρεμβάσεις και ιδιαίτερα στις μισθολογικές πολιτικές που διαταράσσουν τον μηχανισμό της ελεύθερης αγοράς. Στον πυρήνα της *Κλασικής Θεωρίας της Ανεργίας* βρίσκεται η πίστη στην αποτελεσματικότητα των ελεύθερων αγορών και η ιδέα ότι η κρατική παρέμβαση στρεβλώνει τις φυσικές δυνάμεις της αγοράς. Σύμφωνα με κλασικούς οικονομολόγους όπως ο *Adam Smith* και ο *David Ricardo*, οι αγορές τείνουν προς την ισορροπία όταν αφήνονται να λειτουργούν ελεύθερα, με τους μισθούς και την απασχόληση να προσαρμόζονται για να προσαρμόσουν τις τυχόν ανισορροπίες. Ωστόσο, παρεμβάσεις όπως η νομοθεσία για τον κατώτατο μισθό ή οι κανονισμοί εργασίας μπορούν να διαταράξουν αυτήν την ισορροπία και να οδηγήσουν στην ανεργία. Ένας από τους βασικούς μηχανισμούς μέσω των οποίων η κρατική παρέμβαση μπορεί να προκαλέσει την ανεργία είναι η νομοθεσία για τον κατώτατο μισθό (Δεδουσόπουλος, 2000). Οι υποστηρικτές της Κλασικής Θεωρίας υποστηρίζουν ότι όταν οι κυβερνήσεις επιβάλλουν έναν κατώτατο μισθό πάνω από το επίπεδο ισορροπίας που καθορίζεται από τις δυνάμεις της αγοράς, μπορεί να οδηγήσει σε πλεόνασμα εργασίας, με αποτέλεσμα την ανεργία. Οι εργοδότες μπορεί να θεωρούν ασύμφορο να προσλαμβάνουν εργαζομένους με τον υποχρεωτικό μισθό, ιδιαίτερα εκείνους με χαμηλότερα επίπεδα δεξιοτήτων ή παραγωγικότητας. Ως αποτέλεσμα, η ανεργία μπορεί να επιμείνει, καθώς τα άτομα που αναζητούν εργασία δεν μπορούν να βρουν εργασία με τον ισχύοντα μισθό. Επιπλέον, παρεμβάσεις με τη μορφή κανονισμών, όπως είναι για παράδειγμα οι περιορισμοί στις πρακτικές των προσλήψεων και των απολύσεων ή οι υποχρεωτικές παροχές, μπορούν επίσης να συμβάλουν στην ανεργία σύμφωνα με την Κλασική Θεωρία. Αυτοί οι κανονισμοί αυξάνουν το κόστος που σχετίζεται με την πρόσληψη και τη διατήρηση της απασχόλησης, οδηγώντας τους εργοδότες να μειώσουν το εργατικό δυναμικό τους ή να απέχουν εντελώς από τις προσλήψεις. Αυτό μπορεί να επηρεάσει ιδιαίτερα τις μικρές επιχειρήσεις ή τις βιομηχανίες με μικρά περιθώρια κέρδους, επιδεινώνοντας τα επίπεδα ανεργίας (Vivarelli, 2007). Ακόμη, οι κλασικοί οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι οι κυβερνητικές προσπάθειες που εστιάζουν στην τεχνητή τόνωση

της ζήτηση για εργασία μέσω προγραμμάτων δημοσίων έργων ή επιδοτήσεων είναι αναποτελεσματικές για την αντιμετώπιση της ανεργίας μακροπρόθεσμα, καθώς αν και τέτοια μέτρα ενδέχεται να ενισχύσουν προσωρινά τα επίπεδα απασχόλησης, συχνά δεν αντιμετωπίζουν τα υποκείμενα διαρθρωτικά ζητήματα στην αγορά εργασίας. Αντίθετα, μπορεί να οδηγήσουν σε αναποτελεσματικότητα και κακή κατανομή των πόρων, επιδεινώνοντας περαιτέρω την ανεργία με την πάροδο του χρόνου. Οι επικριτές της Κλασικής Θεωρίας της Ανεργίας επισημαίνουν διάφορους περιορισμούς και προκλήσεις στην εφαρμογή της. Υποστηρίζουν ότι παραβλέπει παράγοντες όπως οι τεχνολογικές εξελίξεις, οι αλλαγές στις προτιμήσεις των καταναλωτών και οι παγκόσμιες οικονομικές συνθήκες που μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τα επίπεδα απασχόλησης. Συμπερασματικά, η Κλασική Θεωρία της Ανεργίας παρέχει ένα πλαίσιο για την κατανόηση της σχέσης μεταξύ των κρατικών παρεμβάσεων και της ανεργίας σε μια οικονομία. Υπογραμμίζοντας τη σημασία των μηχανισμών της ελεύθερης αγοράς και τις πιθανές στρεβλώσεις που προκαλούνται από τις κυβερνητικές πολιτικές, αυτή η θεωρία υπογραμμίζει την πολυπλοκότητα που είναι εγγενής στη δυναμική της αγοράς εργασίας. Ωστόσο, η δυνατότητα εφαρμογής και η συνάφειά της στην εξήγηση των σύγχρονων τάσεων της ανεργίας παραμένουν αντικείμενο συζήτησης και εξέτασης στον τομέα της οικονομίας (Pavlidou et al., 2011).

Νεοκλασική Θεωρία της Ανεργίας → Η *Νεοκλασική Θεωρία της Ανεργίας* προσφέρει μια προοπτική για τις αιτίες και τη δυναμική της ανεργίας σε μια οικονομία, βασισμένη στις αρχές της νεοκλασικής οικονομίας (Hamilton, 1988). Συγκεκριμένα, αυτή, η θεωρία επισημαίνει ότι η ανεργία προκύπτει από τις διαφορές μεταξύ του πραγματικού μισθού - της αγοραστικής δύναμης των μισθών - και του ονομαστικού μισθού - της χρηματικής αποζημίωσης που λαμβάνουν οι εργαζόμενοι. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, δηλαδή, οι αλλαγές στον πραγματικό μισθό σε σχέση με τον ονομαστικό μισθό μπορούν να επηρεάσουν το επίπεδο της ανεργίας, με τις προσαρμογές του πραγματικού μισθού να επηρεάζουν δυνητικά τη ζήτηση για εργασία. Κεντρική θέση στη Νεοκλασική Θεωρία της Ανεργίας κατέχει η έννοια της ισορροπίας της αγοράς εργασίας, όπου η προσφορά εργασίας διασταυρώνεται με τη ζήτηση για εργασία για τον καθορισμό του επικρατούντος μισθού και του επιπέδου απασχόλησης. Σε αυτό το πλαίσιο, ο ονομαστικός μισθός αντιπροσωπεύει το ποσοστό μισθού που ορίζεται από τους εργοδότες, αντανakλώντας παράγοντες όπως η

παραγωγικότητα, οι συνθήκες της αγοράς εργασίας και η διαπραγματευτική ισχύς. Από την άλλη πλευρά, ο πραγματικός μισθός προσαρμόζεται για τις αλλαγές στο γενικό επίπεδο τιμών, παρέχοντας ένα μέτρο της πραγματικής αγοραστικής δύναμης των μισθών. Όταν ο πραγματικός μισθός υπερβαίνει το επίπεδο της ισορροπίας που καθορίζεται από τις δυνάμεις της αγοράς, οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι δημιουργεί πλεόνασμα εργασίας, οδηγώντας στην ανεργία. Αυτό συμβαίνει επειδή οι εργοδότες μπορεί να θεωρήσουν δαπανηρό να προσλάβουν εργαζομένους με τον ισχύοντα μισθό, δεδομένης της χαμηλότερης παραγωγικότητας ή της αξίας της εργασίας σε σχέση με τον καταβαλλόμενο μισθό. Ως αποτέλεσμα, μπορεί να προκύψει ανεργία καθώς τα άτομα που αναζητούν εργασία δεν μπορούν να βρουν δουλειά με τον μισθό που επικρατεί (Θεοχαράκης, 2005). Αντίθετα, η μείωση του πραγματικού μισθού, είτε μέσω της μείωσης του γενικού επιπέδου τιμών, είτε μέσω της αύξησης των ονομαστικών μισθών με βραδύτερο ρυθμό από τις τιμές, μπορεί να οδηγήσει σε μείωση της ανεργίας σύμφωνα με τη Νεοκλασική Θεωρία. Όταν ο πραγματικός μισθός πέφτει κάτω από το επίπεδο ισορροπίας, ενισχύει την ελκυστικότητα της εργασίας για τους εργοδότες, τονώνοντας τη ζήτηση για εργασία και ενδεχομένως μειώνοντας την ανεργία. Οι εργοδότες μπορεί να θεωρούν πιο κερδοφόρο να προσλαμβάνουν επιπλέον εργαζόμενους με χαμηλότερο μισθό, απορροφώντας έτσι το πλεόνασμα εργασίας και μειώνοντας τα επίπεδα ανεργίας. Ακόμη, η Νεοκλασική Θεωρία της Ανεργίας αναφέρει ότι οι προσαρμογές στον πραγματικό μισθό διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην αποκατάσταση της ισορροπίας στην αγορά εργασίας. Οι υποστηρικτές, αυτής, της θεωρίας υπογραμμίζουν συχνά τη σημασία της ευελιξίας της αγοράς και των μηχανισμών τιμών για τη διευκόλυνση αυτών των προσαρμογών. Υποστηρίζουν ότι οι κρατικές παρεμβάσεις, όπως οι νόμοι για τον κατώτατο μισθό ή οι επιδοτήσεις μισθών, μπορούν να στρεβλώσουν τη φυσική ισορροπία στην αγορά εργασίας και να επιδεινώσουν την ανεργία διογκώνοντας τεχνητά τον πραγματικό μισθό πάνω από το επίπεδο εκκαθάρισης της αγοράς (Σαραντίδης, 1996). Ωστόσο, οι επικριτές της Νεοκλασικής Θεωρίας της Ανεργίας επισημαίνουν αρκετούς περιορισμούς και προκλήσεις στην εφαρμογή της. Υποστηρίζουν ότι μπορεί να υπεραπλουστεύσει την πολυπλοκότητα της αγοράς εργασίας και να μην λάβει υπόψη παράγοντες όπως η διαρθρωτική ανεργία, η τεχνολογική αλλαγή και οι θεσμικοί παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τη δυναμική της απασχόλησης. Επιπλέον, οι επικριτές υποστηρίζουν ότι η εστίαση της θεωρίας στις προσαρμογές των μισθών μπορεί να παραβλέπει άλλους καθοριστικούς

παράγοντες της ανεργίας, όπως οι διακυμάνσεις της συνολικής ζήτησης και οι τριβές στην αγορά εργασίας. Εν κατακλείδι, η Νεοκλασική Θεωρία της Ανεργίας παρέχει πληροφορίες για τη σχέση μεταξύ της μισθολογικής δυναμικής και της ανεργίας. Υπογραμμίζοντας το ρόλο του πραγματικού μισθού στον καθορισμό των αποτελεσμάτων της αγοράς εργασίας, αυτή η θεωρία υπογραμμίζει τη σημασία των μηχανισμών της αγοράς για την επίτευξη της ισορροπίας στην αγορά εργασίας. Όμως, η δυνατότητα εφαρμογής και η συνάφειά της στην εξήγηση των σύγχρονων τάσεων της ανεργίας παραμένουν αντικείμενο συζήτησης και εμπειρικής εξέτασης στον τομέα των οικονομικών όπως ακριβώς και στην προηγούμενη περίπτωση (Δεδουσόπουλος, 2000).

Κεϋνσιανή Θεωρία → Η κεϋνσιανή θεωρία της ανεργίας, η οποία αναπτύχθηκε από τον Βρετανό οικονομολόγο *John Maynard Keynes* κατά τη δεκαετία του 1930, επικεντρώνεται στα αίτια της ανεργίας, ενώ παράλληλα προτείνει στρατηγικές πολιτικής για την αντιμετώπισή της. Ειδικότερα, η εν λόγω θεωρία τονίζει τον ρόλο της συνολικής ζήτησης στον καθορισμό των επιπέδων απασχόλησης εντός μιας οικονομίας και υποστηρίζει την κρατική παρέμβαση για τη σταθεροποίηση της παραγωγής και της απασχόλησης σε περιόδους οικονομικής ύφεσης. Ειδικότερα, ο Keynes υποστήριξε ότι η ανεργία θα μπορούσε να επιμείνει ακόμη και με την παρουσία ευέλικτων μισθών και τιμών, λόγω των ελλείψεων της συνολικής ζήτησης. Προσδιόρισε αρκετούς παράγοντες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε έλλειμμα της συνολικής ζήτησης, συμπεριλαμβανομένων των διακυμάνσεων στις επενδύσεις, τις καταναλωτικές και τις κρατικές δαπάνες. Σύμφωνα με τον Keynes, όταν η συνολική ζήτηση υπολείπεται του επιπέδου που απαιτείται για τη διατήρηση της πλήρους απασχόλησης, εμφανίζεται ακούσια ανεργία, καθώς οι επιχειρήσεις μειώνουν την παραγωγή και απολύουν εργαζομένους ως απάντηση στην αδύναμη ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες. Ακόμη, μια από τις βασικές έννοιες στην κεϋνσιανή θεωρία της ανεργίας είναι η έννοια της «**αποτελεσματικής ζήτησης**». Ο Keynes έκανε διάκριση μεταξύ της ονομαστικής ζήτησης, που αντιπροσωπεύει την επιθυμία και την ικανότητα αγοράς αγαθών και υπηρεσιών, και της πραγματικής ζήτησης, η οποία αναφέρεται στο επίπεδο της συνολικής ζήτησης που μπορεί να δημιουργήσει πλήρη απασχόληση. Σε καταστάσεις όπου η πραγματική ζήτηση υπολείπεται της πλήρους απασχόλησης, ο Keynes υποστήριξε ότι η κρατική παρέμβαση είναι απαραίτητη για την τόνωση της ζήτησης και της οικονομικής δραστηριότητας. Ταυτόχρονα, κεντρική

θέση στις κεϋνσιανές συστάσεις πολιτικής είναι η χρήση της δημοσιονομικής πολιτικής, ιδιαίτερα των κρατικών δαπανών και της φορολογίας, για τη σταθεροποίηση της οικονομίας και την καταπολέμηση της ανεργίας. Κατά τη διάρκεια περιόδων ύφεσης ή υψηλής ανεργίας, ο Keynes υποστήριξε επεκτατικές δημοσιονομικές πολιτικές, όπως η αύξηση των κρατικών δαπανών για τα δημόσια έργα, αλλά και οι επενδύσεις σε υποδομές και κοινωνικά προγράμματα. Με την εισαγωγή πρόσθετης ζήτησης στην οικονομία, αυτές οι πολιτικές στοχεύουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στην τόνωση της κατανάλωσης και στην αύξηση των επενδύσεων, μειώνοντας τελικά την ανεργία (Greenwald et al., 1988). Επιπροσθέτως, ο Keynes τόνισε το ρόλο της νομισματικής πολιτικής, που ασκείται από τις κεντρικές τράπεζες. Ωστόσο, πίστευε ότι η νομισματική πολιτική από μόνη της μπορεί να είναι ανεπαρκής για την αντιμετώπιση της ανεργίας κατά τη διάρκεια σοβαρών οικονομικών πτώσεων, ειδικά όταν τα επιτόκια πλησιάζουν στο μηδέν και η νομισματική πολιτική χάνει την αποτελεσματικότητά της. Σε τέτοιες συνθήκες, ο Keynes ανέφερε τις «παγίδες ρευστότητας», όπου οι άνθρωποι συσσωρεύουν χρήματα, αντί να τα ξοδεύουν ή να τα επενδύουν, καθιστώντας τα παραδοσιακά εργαλεία νομισματικής πολιτικής αναποτελεσματικά. Η κεϋνσιανή θεωρία της ανεργίας απέκτησε εξέχουσα θέση κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Ύφεσης της δεκαετίας του 1930, καθώς η κεϋνσιανή οικονομία παρείχε ένα θεωρητικό πλαίσιο για την κατανόηση και την αντιμετώπιση των υψηλών επιπέδων ανεργίας που επικρατούσαν εκείνη την εποχή. Οι κεϋνσιανές ιδέες επηρέασαν επίσης την ανάπτυξη μακροοικονομικών πολιτικών σε πολλές χώρες μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οδηγώντας στην υιοθέτηση κεϋνσιανών πολιτικών διαχείρισης της ζήτησης με στόχο την επίτευξη της πλήρους απασχόλησης και της σταθερότητας τιμών. Ωστόσο, δέχθηκε έντονη κριτική κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα και συγκεκριμένα με την άνοδο του μονεταρισμού και της οικονομίας από την πλευρά της προσφοράς, τα οποία έδωσαν έμφαση στο ρόλο της νομισματικής πολιτικής, της ευελιξίας των τιμών και των προσανατολισμένων στην αγορά μεταρρυθμίσεων για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και τη μείωση της ανεργίας. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να παραληφθεί πως οι κεϋνσιανές αρχές συνεχίζουν έως και σήμερα να έχουν θέση στις συζητήσεις για την οικονομική πολιτική, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης ή ύφεσης, όπου οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής αναζητούν στρατηγικές για τον μετριασμό της ανεργίας και την τόνωση της οικονομικής ανάκαμψης (Mouhammed, 2012).

Κεφάλαιο 2: Δημόσιες Επενδύσεις

2.1 Ορισμός

Σύμφωνα με την ερευνητική και επιστημονική κοινότητα οι δημόσιες επενδύσεις αποτελούν ζωτικό συστατικό της οικονομικής πολιτικής και διαδραματίζουν έναν ιδιαίτερα καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της ανάπτυξης των εθνών, ενώ πραγματοποιούνται από τη *Βουλή*, τα *Υπουργεία*, τις *Περιφέρειες*, τις *Τοπικές αυτοδιοικήσεις*, καθώς και τα *Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου*, τις *Ανώνυμες Εταιρείες του Δημοσίου και τους Οργανισμούς (ΔΕΚΟ)*. Συγκεκριμένα, στο ευρύτερο πλαίσιο της μακροοικονομικής πολιτικής, οι δημόσιες επενδύσεις περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα δαπανών που αναλαμβάνουν οι κυβερνήσεις για την ενίσχυση της υποδομής, του ανθρώπινου κεφαλαίου και της συνολικής παραγωγικής ικανότητας της οικονομίας. Συνεπώς, κατανοεί κανείς ότι και στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της ανεργίας, η κατανόηση των πτυχών/ διαστάσεων και της σημασίας των δημοσίων επενδύσεων καθίσταται επιτακτική (Αραβώσης και συν., 2011). Ως εκ τούτου, η εν λόγω ενότητα στοχεύει να παράσχει μια ολοκληρωμένη εννοιολογική αποσαφήνιση των δημοσίων επενδύσεων, διευκρινίζοντας τη φύση, το εύρος και τις επιπτώσεις τους στο πλαίσιο της καταπολέμησης του υπό μελέτη φαινομένου, δηλαδή της ανεργίας.

Ειδικότερα, λοιπόν, οι δημόσιες επενδύσεις αναφέρονται στις δαπάνες, αυτές, που διενεργούνται από τους κρατικούς φορείς με πρωταρχικό στόχο την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, τη βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας και την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης παραγωγικότητας της οικονομίας. Χαρακτηριστικά, η *εγκύκλιος 165943/1972 «Οδηγίαι αφοράσαι εις τον τρόπον πραγματοποιήσεως, δικαιολογήσεως και ενταλματοποιήσεως δαπανών Δημοσίων Επενδύσεων»* που εκδόθηκε το 1972 από το *Υπουργείο Οικονομικών* και το *Γενικό Λογιστήριο του Κράτους* αποσαφηνίζει τις δημόσιες επενδύσεις ως «*όλες εκείνες τις δαπάνες που βαρύνουν τον ειδικό προϋπολογισμό δημοσίων επενδύσεων του Κράτους και εκείνες που πραγματοποιούνται στη βάση ειδικών αποφάσεων με σκοπό την πραγματοποίηση διαφόρων έργων αναδιάρθρωσης και οικονομικής ανάπτυξης (κατασκευές, προμήθειες εφοδίων και υλικών για ενέργεια ερευνών ή μελετών, δαπάνες εκτέλεσης των προγραμμάτων τεχνικής βοήθειας, διοικητικά έξοδα)*». Αυτές οι επενδύσεις συνήθως περιλαμβάνουν διάφορες μορφές δαπανών για έργα υποδομής, πρωτοβουλίες εκπαίδευσης και

υγειονομικής περίθαλψης, προσπάθειες έρευνας και ανάπτυξης και άλλα προγράμματα που στοχεύουν στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και την προώθηση της δημόσιας ευημερίας. Ωστόσο, σημαντικό να επισημανθεί σε αυτό το σημείο είναι και το γεγονός ότι στον πυρήνα των δημόσιων επενδύσεων βρίσκεται η έννοια της κατανομής των πόρων σε έργα και πρωτοβουλίες που δημιουργούν θετικές εξωτερικές επιδράσεις και συμβάλλουν στο συλλογικό καλό, ενώ σε αντίθεση με τις ιδιωτικές επενδύσεις που οδηγούνται από κίνητρα κέρδους, οι δημόσιες επενδύσεις καθοδηγούνται από ευρύτερους κοινωνικούς στόχους και συλλογισμούς κοινωνικής ισότητας, καθώς συχνά χαρακτηρίζονται από τον μακροπρόθεσμο ορίζοντά τους και τη δυνατότητά τους να αποφέρουν διαρκή οφέλη που εκτείνονται πέρα από το άμεσο χρονικό πλαίσιο (Begg et al., 2006).

Συνεχίζοντας, άξιο αναφοράς είναι ότι το εύρος των δημόσιων επενδύσεων περιλαμβάνει ένα ποικίλο φάσμα τομέων και δραστηριοτήτων, αντανακλώντας την πολύπλευρη φύση της οικονομικής ανάπτυξης και τη διασύνδεση των διαφόρων κοινωνικών τομέων (Θεοδωρόπουλος, 2010). Ενδεικτικά, οι κυριότεροι τομείς των δημοσίων επενδύσεων περιλαμβάνουν τους τομείς που παρατίθενται παρακάτω:

Ανάπτυξη υποδομών: Επενδύσεις σε δίκτυα μεταφορών, ενεργειακά συστήματα, εγκαταστάσεις ύδρευσης και αποχέτευσης, τηλεπικοινωνιακές υποδομές και άλλα θεμελιώδη περιουσιακά στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη διευκόλυνση των οικονομικών δραστηριοτήτων και την ενίσχυση της συνδεσιμότητας εντός της οικονομίας.

Ανάπτυξη Ανθρώπινου Κεφαλαίου: Οι δημόσιες επενδύσεις στην εκπαίδευση και την υγειονομική περίθαλψη είναι καθοριστικές για την καλλιέργεια του ανθρώπινου κεφαλαίου, την ενίσχυση της παραγωγικότητας της εργασίας και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης. Οι δαπάνες για την πρωτοβάθμια, τη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση, τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και οι υποδομές υγειονομικής περίθαλψης συμβάλλουν στη δημιουργία ενός ειδικευμένου και υγιούς εργατικού δυναμικού, ενισχύοντας έτσι την ικανότητα της οικονομίας για καινοτομία και ανάπτυξη.

Έρευνα και Καινοτομία: Οι κυβερνήσεις συχνά κατανέμουν πόρους για την προώθηση δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας μέσω χρηματοδότησης επιστημονικών ερευνητικών ιδρυμάτων, θερμοκοιτίδων τεχνολογίας και επιχορηγήσεων E&A. Αυτές οι επενδύσεις είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση

της τεχνολογικής προόδου, την ενίσχυση της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας και την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων.

Δίκτυα Κοινωνικής Προστασίας: Οι δημόσιες επενδύσεις που εστιάζουν στα δίκτυα κοινωνικής προστασίας, εμπεριέχουν τα επιδόματα ανεργίας, τα προγράμματα πρόνοιας και τις πρωτοβουλίες προσιτής στέγασης, που χρησιμεύουν ως κρίσιμοι μηχανισμοί για τον μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων της οικονομικής ύφεσης, τη μείωση της φτώχειας και την προώθηση της κοινωνικής σταθερότητας.

Περιβαλλοντική Αειφορία: Ως απάντηση στις αυξανόμενες περιβαλλοντικές ανησυχίες, οι κυβερνήσεις κατανέμουν όλο και περισσότερο πόρους σε επενδύσεις που στοχεύουν στην προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Αυτό περιλαμβάνει τη χρηματοδότηση για έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, προσπάθειες για τη διατήρηση του περιβάλλοντος και πρωτοβουλίες για την μείωση των επιπτώσεων των φυσικών καταστροφών (Hyman, 2023).

Ωστόσο στον πυρήνα του υπό μελέτη φαινομένου κατανοεί κανείς ότι οι δημόσιες επενδύσεις έχουν ριζικές επιπτώσεις στη δυναμική της ανεργίας επηρεάζοντας τη συνολική ζήτηση, τις συνθήκες της αγοράς εργασίας και το συνολικό οικονομικό περιβάλλον. Όταν αναπτύσσονται στρατηγικά, οι δημόσιες επενδύσεις μπορούν να χρησιμεύσουν ως ισχυρά εργαλεία για την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας σε περιόδους ύφεσης και την καταπολέμηση της ανεργίας. Δημιουργώντας ευκαιρίες απασχόλησης απευθείας μέσω των έργων υποδομής και των δημοσίων έργων, οι κυβερνήσεις μπορούν να εξαλείψουν τις αρνητικές επιπτώσεις της ανεργίας, να δημιουργήσουν εισόδημα για τα νοικοκυριά και να τονώσουν τις καταναλωτικές δαπάνες (Πετράκος & Ψυχάρης, 2016). Επιπλέον, οι δημόσιες επενδύσεις στην εκπαίδευση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων συμβάλλουν στην ενίσχυση της απασχολησιμότητας του εργατικού δυναμικού, στη μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας και στην ενίσχυση της μακροπρόθεσμης οικονομικής ανθεκτικότητας. Οι επενδύσεις στην καινοτομία και την τεχνολογία μπορούν, επίσης, να τονώσουν τη δημιουργία θέσεων εργασίας, καταλύοντας την ανάπτυξη βιομηχανιών υψηλής προστιθέμενης αξίας και ενισχύοντας την επιχειρηματική δραστηριότητα. Όμως, η αποτελεσματικότητα των δημοσίων επενδύσεων για την αντιμετώπιση της ανεργίας εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως είναι για παράδειγμα η κλίμακα, η αποτελεσματικότητα και η στόχευση των επενδυτικών προγραμμάτων, καθώς και το ευρύτερο μακροοικονομικό πλαίσιο εντός

του οποίου υλοποιούνται, εφόσον οι κακοσχεδιασμένες ή κακώς κατανεμημένες επενδύσεις ενδέχεται να αποτύχουν να δημιουργήσουν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα στον τομέα της απασχόληση ή να επιδεινώσουν τις δημοσιονομικές ανισορροπίες και τις πληθωριστικές πιέσεις (Bayar & Sasmaz, 2017).

Τέλος, ο ρόλος των δημόσιων επενδύσεων δεν περιορίζεται μόνο στη σταθεροποίηση και την ανάπτυξη της οικονομίας. Αντίθετα, συμβάλλει επίσης στην *κατανεμητική* και *αναδιανεμητική* λειτουργία του κράτους. Στην **κατανεμητική λειτουργία**, το κράτος διαθέτει δημόσια και ημιδημόσια αγαθά μέσω των δημοσίων επενδύσεων, δημιουργώντας θετικές επιπτώσεις στην κατανάλωση και την παραγωγή. Αυτό συμβάλλει στην οικονομική δραστηριότητα και την ανάπτυξη, ενισχύοντας έτσι την οικονομική ευημερία της κοινωνίας. Από την άλλη, στην **αναδιανεμητική λειτουργία**, οι δημόσιες επενδύσεις μπορούν επίσης να χρηματοδοτήσουν υποδομές κοινωνικής πρόνοιας και πολιτικές για τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων. Αυτό περιλαμβάνει προγράμματα ευκαιριών κατάρτισης για ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, προώθηση της ισότητας των φύλων στην αγορά εργασίας και άλλα μέτρα που στοχεύουν στην κοινωνική ενσωμάτωση και δικαιοσύνη. Με άλλα λόγια, οι δημόσιες επενδύσεις δε διαμορφώνουν απλώς το οικονομικό περιβάλλον, αλλά επίσης συμβάλλουν στη δημιουργία μιας πιο ισότιμης και δίκαιης κοινωνίας μέσω της κατανομής των πόρων και των ευκαιριών για όλους τους πολίτες (Πετράκος & Ψυχάρης, 2016). Συνοπτικά, οι δημόσιες επενδύσεις αντιπροσωπεύουν ένα ιδιαίτερα καθοριστικό εργαλείο για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, την ενίσχυση της κοινωνικής ευημερίας και την αντιμετώπιση της ανεργίας. Διοχετεύοντας πόρους προς στρατηγικές προτεραιότητες όπως είναι η ανάπτυξη υποδομών, ο σχηματισμός ανθρώπινου κεφαλαίου και η καινοτομία, οι κυβερνήσεις μπορούν να προωθήσουν την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, να μειώσουν την ανεργία και να οικοδομήσουν τα θεμέλια για τη βιώσιμη ευημερία. Ωστόσο, η επίτευξη του πλήρους δυναμικού των δημοσίων επενδύσεων απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό, αποτελεσματική εφαρμογή και συνεχή αξιολόγηση για να διασφαλιστεί ότι οι πόροι κατανέμονται αποτελεσματικά και δίκαια για τη μεγιστοποίηση των κοινωνικών οφελών τους (Dritsakis & Stamatou, 2014).

2.2 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

«Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) αποτέλεσε το διάδοχο διοικητικό σχήμα του Προγράμματος Ανασυγκροτήσεως της περιόδου 1948-1952, δηλαδή του προγράμματος κατασκευής δημόσιων έργων υποδομής που χρηματοδοτήθηκαν με κεφάλαια του «σχεδίου Μάρσαλ». Με το άρθρο 2 του νόμου 2212/1952 «Περί αναγραφής εις τον Κρατικόν Προϋπολογισμόν από του οικονομικού έτους 1952-1953 και εφεξής πιστώσεων δια δαπάνας προβλεπομένης υπό Συμβάσεων Έργων Δ.Ο.Σ. και Ο.Κ.Α. εις βάρος των κεφαλαίων της Ανασυγκροτήσεως», προβλέφθηκε η κατάρτιση ειδικού Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων και εξουσιοδοτήθηκαν οι Υπουργοί Συντονισμού και Οικονομικών να ρυθμίσουν όλα τα ζητήματα σχετικά με την πραγματοποίηση, δικαιολόγηση και πληρωμή των δαπανών μέσω της έκδοσης ΚΥΑ» (Λαβδιώτου, 2021).

Αναλυτικότερα, το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)⁴ (το οποίο συστάθηκε στην Ελλάδα με τον ν. 2212/1952) αποτελεί τη βάση της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής, αντιπροσωπεύοντας ένα στρατηγικό πλαίσιο μέσω του οποίου διατίθενται οι δημόσιοι πόροι σε έργα και πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης, στην επίτευξη της κοινωνικής ευημερίας και στην αντιμετώπιση των βασικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες κοινωνίες (Κόνσολας, 1997), ενώ όπως αναφέρουν και οι Βινιεράτου – Μποσινάκη και συν. (2011), «η κατάρτιση των ΠΔΕ στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες τον 20^ο αιώνα συνδέθηκε με την έννοια και τις διαδικασίες του αναπτυξιακού/ περιφερειακού προγραμματισμού, η εφαρμογή του οποίου εξελίχθηκε ιδιαίτερα μετά την οικονομική κρίση του 1929-1930, αλλά και τους δύο παγκόσμιους πολέμους». Ειδικότερα, η ουσία του ΠΔΕ έγκειται στο ρόλο του, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως καταλύτης για τη βιώσιμη ανάπτυξη, καθοδηγώντας την κατανομή των δημόσιων πόρων σε τομείς προτεραιότητας που αποφέρουν μακροπρόθεσμα οφέλη για την οικονομία και την κοινωνία γενικότερα. Κατ' επέκταση, σε αυτή την ενότητα, επιχειρείται η διερεύνηση της πολύπλευρης φύσης του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, εστιάζοντας στον ορισμό, τους στόχους, τους μηχανισμούς υλοποίησης και τις επιπτώσεις του στο οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα, λοιπόν, το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων μπορεί να οριστεί ως ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο που περιλαμβάνει τον

⁴ <http://www.ggde-esp.gov.gr/pde/>

σχεδιασμό, την ιεράρχηση και την εκτέλεση των πρωτοβουλιών των δημοσίων δαπανών που αναλαμβάνουν οι κυβερνητικές αρχές για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ευημερίας και της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, ενώ στον πυρήνα του, το ΠΔΕ ενσωματώνει τις αρχές της στρατηγικής κατανομής, της αποτελεσματικότητας και της λογοδοσίας στη χρήση των δημοσίων πόρων, με στόχο τη μεγιστοποίηση του αντίκτυπου των επενδύσεων σε βασικούς τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας (Πήττας, 2023). Προκειμένου, όμως, να κατανοηθεί πλήρως ο εν λόγω όρος κρίνεται σημαντικό σε αυτό το σημείο να αναφερθούν τα στάδια της υλοποίησης του ΠΔΕ ως εξής:

Σχεδιασμός και Προτεραιοποίηση: Οι κυβερνήσεις αναλαμβάνουν ολοκληρωμένες διαδικασίες σχεδιασμού για να προσδιορίσουν τους τομείς προτεραιότητας (για τις επενδύσεις) με βάση οικονομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς λόγους. Αυτό περιλαμβάνει τη διεξαγωγή τομεακών αξιολογήσεων, διαβουλεύσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη και αναλύσεων κόστους-οφέλους για τον προσδιορισμό των επενδυτικών έργων με τη μεγαλύτερη επιρροή.

Κατανομή προϋπολογισμού: Μόλις καθοριστούν οι επενδυτικές προτεραιότητες, οι κυβερνήσεις διαθέτουν οικονομικούς πόρους για τη χρηματοδότηση των προσδιοριζόμενων έργων και προγραμμάτων μέσω της ετήσιας δημοσιονομικής διαδικασίας (κατάρτιση και έγκριση του *Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων*, ο οποίος αποτελεί μέρος του γενικού κρατικού προϋπολογισμού). Ο *Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων* καθορίζει τα μέγιστα ποσά που μπορούν να διατεθούν για επενδύσεις από κάθε φορέα χρηματοδότησης. Η καθοριστική διαδικασία των μέγιστων ποσών γίνεται από το *Υπουργείο Οικονομικών* μετά από πρόταση του *Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης*, καθώς και με βάση τις συγκεκριμένες προτάσεις κάθε φορέα χρηματοδότησης. Στη συνέχεια, αυτά τα μέγιστα ποσά πληρωμών κάθε φορέα χρηματοδότησης υποβάλλονται για έγκριση στη Βουλή. Αυτό συνεπάγεται την εξισορρόπηση των ανταγωνιστικών απαιτήσεων για τους δημόσιους πόρους, διασφαλίζοντας παράλληλα την ευθυγράμμιση με τους στρατηγικούς στόχους και τη δημοσιονομική βιωσιμότητα.

Εκτέλεση Έργων: Η εκτέλεση των έργων περιλαμβάνει την προμήθεια των αγαθών και των υπηρεσιών, τις κατασκευαστικές δραστηριότητες και την εφαρμογή των μέτρων πολιτικής σύμφωνα με τα καθορισμένα χρονοδιαγράμματα και τα κονδύλια του προϋπολογισμού. Οι κυβερνήσεις επιβλέπουν την υλοποίηση του έργου μέσω ειδικών φορέων ή τμημάτων που είναι υπεύθυνα για την παρακολούθηση της

προόδου, τη διαχείριση των κινδύνων και τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις κανονιστικές απαιτήσεις.

Παρακολούθηση και αξιολόγηση: Καθ' όλη τη διάρκεια της φάσης υλοποίησης, οι κυβερνήσεις παρακολουθούν την απόδοση των έργων με βάση προκαθορισμένους δείκτες και στόχους προκειμένου να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τον αντίκτυπό τους. Κάτι το οποίο περιλαμβάνει περιοδικές αναθεωρήσεις, ελέγχους απόδοσης και μηχανισμούς ανάδρασης των ενδιαφερομένων για τον εντοπισμό διδαγμάτων και την ενημέρωση μελλοντικών επενδυτικών αποφάσεων (Παπαδόπουλος, 2014).

Ακόμη, ενδιαφέρον έχει και το γεγονός ότι οι δράσεις του ΠΔΕ διακρίνονται σε διάφορες υποκατηγορίες, σύμφωνα με την *Εγκύκλιο κατάρτισης του προγράμματος για το 2021*. Αυτές περιλαμβάνουν:

A. *Νέα Έργα:* Πρόκειται για έργα που εντάσσονται για πρώτη φορά στο ΠΔΕ και χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους.

B. *Εν Εξελίξει (Συνεχιζόμενα) Έργα:*

B.1. *Έργα με Επαναλαμβανόμενες Δράσεις:* Περιλαμβάνουν έργα που εξακολουθούν να υλοποιούν επαναλαμβανόμενες δράσεις, όπως για παράδειγμα η συντήρηση οδών.

B.2. *Έργα με Ημιτελείς Δράσεις:* Περιλαμβάνουν έργα όπου οι δράσεις είναι ακόμα σε εξέλιξη, όπως είναι για παράδειγμα η κατασκευή σχολείων.

Γ. *Έργα για την Αντιμετώπιση Φυσικών Καταστροφών.*

Δ. *Έργα Αναπτυξιακών Προγραμμάτων Ειδικού Σκοπού.*

Ωστόσο, τα βασικά προβλήματα που εντοπίζονται στην εκτέλεση του ΠΔΕ και αποτελούν εμπόδιο για τον προγραμματισμό των πόρων 2021-2025 σχετίζονται με το υψηλό επίπεδο του ανεκτέλεστου προϋπολογισμού των προγραμμάτων και την ανάγκη εξορθολογισμού τους. Αυτό συμπεριλαμβάνει την απένταξη των ανενεργών και των ολοκληρωμένων έργων, προκειμένου να απελευθερωθούν πόροι για την υλοποίηση του προγραμματισμού της πρώτης περιόδου (Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, 2020).

Γίνεται σαφές, λοιπόν, ότι το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων έχει σημαντικές επιπτώσεις για την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Διοχετεύοντας πόρους προς στρατηγικές προτεραιότητες, το ΠΔΕ τονώνει τη συνολική ζήτηση, ενισχύει την παραγωγική ικανότητα και προωθεί την καινοτομία και την τεχνολογική πρόοδο. Επιπλέον, οι επενδύσεις σε κοινωνικές υποδομές και ανθρώπινο κεφάλαιο συμβάλλουν στη

μείωση της φτώχειας, στη βελτίωση των αποτελεσμάτων της υγείας και στη βελτίωση των δεικτών ανθρώπινης ανάπτυξης. Ακόμη, το ΠΔΕ διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην προώθηση της ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς και στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών και των κοινωνικοοικονομικών ομάδων. Εφαρμόζοντας τις επενδύσεις σε υποεξυπηρετούμενες περιοχές και ευάλωτους πληθυσμούς, οι κυβερνήσεις μπορούν να αντιμετωπίσουν τις χωρικές ανισότητες, να προωθήσουν την κοινωνική συνοχή και να ενισχύσουν την ανθεκτικότητα των κοινοτήτων σε οικονομικούς κραδασμούς. Ωστόσο, σημαντικό να επισημανθεί είναι ότι η πιο σημαντική μεταρρύθμιση που αφορά τη λειτουργία του εθνικού τμήματος του ΠΔΕ πραγματοποιήθηκε με τον νόμο 4635/2019 και τη θέσπιση του *Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ)*. Με τις αντίστοιχες διατάξεις που αφορούν το ΕΠΑ, για πρώτη φορά εισάγεται η έννοια του *μεσοπρόθεσμου αναπτυξιακού προγραμματισμού* σχετικά με τον σχεδιασμό, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των αναπτυξιακών παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Στον νόμο 4635/2019 ρυθμίζονται, μεταξύ άλλων, η διάρκεια του Προγράμματος, οι επιλέξιμες κατηγορίες χρηματοδότησης και η διαδικασία κατάρτισης, έγκρισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του ΕΠΑ, καθώς και τα κριτήρια αξιολόγησης των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ και ΠΠΑ)⁵. Συμπερασματικά, το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων αντιπροσωπεύει ένα ζωτικό εργαλείο για την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης και την προώθηση της ευημερίας των σημερινών, αλλά και των μελλοντικών γενεών. Μέσω του στρατηγικού σχεδιασμού, της αποτελεσματικής κατανομής των πόρων και της αποτελεσματικής εφαρμογής, οι κυβερνήσεις μπορούν να αξιοποιήσουν τη δύναμη των δημόσιων επενδύσεων για να οικοδομήσουν ανθεκτικές, χωρίς αποκλεισμούς και περιβαλλοντικά βιώσιμες κοινωνίες (Κόνσολας, 1997).

2.3 Περιεχόμενο ΠΔΕ

Σύμφωνα, λοιπόν, και με όσα προαναφέρθηκαν το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων αποτελεί ζωτικό μέσο για τις κυβερνήσεις που επιθυμούν να ενισχύσουν την οικονομική ανάπτυξη, να επιφέρουν την κοινωνική ευημερία και να αντιμετωπίσουν τις πιεστικές κοινωνικές προκλήσεις, ενώ εμπεριέχοντας μια ποικιλία

⁵ Ν. 4635/2019 «Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 167/Α).

έργων και πρωτοβουλιών, το ΠΔΕ αντικατοπτρίζει τις στρατηγικές προτεραιότητες και τις αποφάσεις της κατανομής των πόρων των υπευθύνων χάραξης πολιτικής (Μπίτσικας, 1986). Σε αυτή τη ενότητα, επομένως, διερευνάται το περιεχόμενο του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, εστιάζοντας στις δύο βασικές συνιστώσες του: το *Εθνικό ΠΔΕ* και το *Συγχρηματοδοτούμενο ΠΔΕ*.

Ξεκινώντας, το **Εθνικό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων** περιλαμβάνει έργα που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από εγχώριους πόρους που κινητοποιούνται από την κυβέρνηση. Αυτά τα έργα αντικατοπτρίζουν συνήθως την εθνική αναπτυξιακή ατζέντα και τις προτεραιότητες που προσδιορίζονται μέσω ολοκληρωμένων διαδικασιών σχεδιασμού. Το περιεχόμενο του εθνικού ΠΔΕ ποικίλλει από χώρα σε χώρα ανάλογα με το συγκεκριμένο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο, τις ανάγκες υποδομής και τους στόχους πολιτικής τους. Σημαντικό μέρος, λοιπόν, του Εθνικού ΠΔΕ αφιερώνεται σε έργα ανάπτυξης υποδομών που στοχεύουν στην ενίσχυση των δικτύων μεταφορών, των ενεργειακών συστημάτων, των εγκαταστάσεων ύδρευσης και αποχέτευσης και των τηλεπικοινωνιακών υποδομών της χώρας. Αυτά τα έργα διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διευκόλυνση των οικονομικών δραστηριοτήτων, στη βελτίωση της συνδεσιμότητας και στην προώθηση της περιφερειακής ολοκλήρωσης. Ακόμη, ένα άλλο βασικό στοιχείο του Εθνικού ΠΔΕ είναι οι επενδύσεις σε υποδομές εκπαίδευσης και υγειονομικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένης της κατασκευής και ανακαίνισης σχολείων, νοσοκομείων και ιατρικών εγκαταστάσεων. Αυτές οι επενδύσεις είναι ζωτικής σημασίας για τη βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης και υγειονομικής περίθαλψης, για την προώθηση της ανάπτυξης του ανθρώπινου κεφαλαίου και για την ενίσχυση της συνολικής κοινωνικής ευημερίας. Επίσης, οι κυβερνήσεις διαθέτουν πόρους στο Εθνικό ΠΔΕ για πρωτοβουλίες κοινωνικής στέγασης και έργα αστικής ανάπτυξης που στοχεύουν στην αντιμετώπιση των ελλείψεων στέγασης, στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης σε άτυπους οικισμούς και στην προώθηση της βιώσιμης αστικοποίησης με αποτέλεσμα τη μείωση της φτώχειας, την κοινωνική ένταξη και τη δημιουργία ζωντανών και ανθεκτικών κοινοτήτων, ενώ αναγνωρίζοντας τη σημασία της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, το Εθνικό ΠΔΕ περιλαμβάνει επενδύσεις για τη διατήρηση του περιβάλλοντος και τη διαχείριση των φυσικών πόρων. Αυτά τα έργα στοχεύουν στον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, στην προστασία της βιοποικιλότητας και στη διασφάλιση της βιώσιμης χρήσης των φυσικών πόρων για τις μελλοντικές γενιές (Λαβδιώτου, 2021).

Έπειτα, το **Συγχρηματοδοτούμενο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων** περιλαμβάνει έργα που χρηματοδοτούνται μέσω του συνδυασμού των εγχώριων πόρων και των εξωτερικών πηγών χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένων των επιχορηγήσεων, των δανείων και της τεχνικής βοήθειας που παρέχονται από διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς όπως η *Ευρωπαϊκή Ένωση*, η *Παγκόσμια Τράπεζα* και οι *περιφερειακές αναπτυξιακές τράπεζες*. Τα έργα, αυτά, στοχεύουν συχνά σε συγκεκριμένους ή θεματικούς τομείς που προσδιορίζονται ως τομείς προτεραιότητας για αναπτυξιακή συνεργασία. Ένα σημαντικό μέρος του συγχρηματοδοτούμενου ΠΔΕ επικεντρώνεται στις αναβαθμίσεις των υποδομών και στις πρωτοβουλίες εκσυγχρονισμού που στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της βιωσιμότητας των βασικών στοιχείων υποδομής. Αυτά τα έργα μπορεί να περιλαμβάνουν επενδύσεις σε συστήματα μεταφορών, ενεργειακές υποδομές και ψηφιακή συνδεσιμότητα, με ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση της πράσινης ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς. Επίσης, τα συγχρηματοδοτούμενα έργα συχνά περιλαμβάνουν στοιχεία που στοχεύουν στη δημιουργία ικανοτήτων και στη θεσμική ενίσχυση για την επίτευξη της αποτελεσματικότητας και της βιωσιμότητας των δημόσιων επενδύσεων. Κάτι το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει προγράμματα τεχνικής βοήθειας, δραστηριότητες κατάρτισης και θεσμικές μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση της διακυβέρνησης, της διαχείρισης των έργων και του συντονισμού των πολιτικών σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Ακόμη, σύμφωνα με τους στόχους της περιφερειακής ανάπτυξης, το συγχρηματοδοτούμενο ΠΔΕ μπορεί να υποστηρίξει έργα που προάγουν την περιφερειακή ολοκλήρωση, τη διασυνοριακή συνεργασία και την οικονομική σύγκλιση μεταξύ γειτονικών χωρών. Αυτά τα έργα στοχεύουν να αξιοποιήσουν τις συνέργειες, να αντιμετωπίσουν κοινές προκλήσεις και να ξεκλειδώσουν τις δυνατότητες για κοινή ευημερία και βιώσιμη ανάπτυξη σε όλες τις περιφέρειες. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να παραληφθεί ότι τα συγχρηματοδοτούμενα έργα δίνουν, επίσης, προτεραιότητα στις επενδύσεις για την κοινωνική ένταξη και την ανθρώπινη ανάπτυξη, με έμφαση στη βελτίωση της πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες, στην προώθηση της ισότητας των φύλων και στην ενδυνάμωση των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων. Έργα, δηλαδή, που μπορεί να περιλαμβάνουν πρωτοβουλίες που στοχεύουν σε ευάλωτες ομάδες όπως γυναίκες, παιδιά, άτομα με αναπηρίες και πρόσφυγες, με στόχο τη μείωση των ανισοτήτων και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής (Πήττας, 2023).

Συμπερασματικά, το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα έργων και πρωτοβουλιών με στόχο την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, την ενίσχυση της κοινωνικής ευημερίας και την αντιμετώπιση των βασικών κοινωνικών προκλήσεων. Ειδικότερα, το εθνικό ΠΔΕ αντικατοπτρίζει τις εγχώριες προτεραιότητες και τους περιορισμούς των πόρων των κυβερνήσεων, ενώ το συγχρηματοδοτούμενο ΠΔΕ αξιοποιεί τις εξωτερικές πηγές χρηματοδότησης για να υποστηρίξει στοχευμένες παρεμβάσεις σε συνεργασία με διεθνείς εταίρους. Ως εκ τούτου, με τη στρατηγική κατανομή των πόρων και την υλοποίηση των έργων που ευθυγραμμίζονται με τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης, οι κυβερνήσεις μπορούν να αξιοποιήσουν τη δύναμη των δημόσιων επενδύσεων για να οικοδομήσουν ανθεκτικές και ευημερούσες κοινωνίες (Ψυχάρης & Καζάζης, 2005).

Κεφάλαιο 3: Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης/ Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική

Το *Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ)*, αποτελεί ένα σύστημα που θεσπίστηκε (με τον νόμο 4635/2019 Α' 167)⁶ με σκοπό να δημιουργήσει μια ολοκληρωμένη δομή για τον σχεδιασμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των δημοσίων επενδύσεων. Μέσω αυτού του προγράμματος, ορίζονται οι στρατηγικοί στόχοι και οι αναπτυξιακές προτεραιότητες της χώρας, ενώ θέτονται οι μεσοπρόθεσμοι στόχοι για την περίοδο που καλύπτει. Ειδικότερα, για την περίοδο 2021-2025, το *Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης* εγκρίθηκε το 2020, ενώ ξεκίνησε να διεξάγεται από την 1^η Ιουλίου 2021, με τη σταδιακή ενεργοποίηση των διάφορων προγραμμάτων που το απαρτίζουν. Κατανοεί κανείς, επομένως, ότι κύριος στόχος της οικονομικής πολιτικής είναι η διασφάλιση της βιωσιμότητας της χώρας, επιδιώκοντας την ισχυρή ανάπτυξη των περιφερειών, την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και της προστασίας του περιβάλλοντος. Κατ' επέκταση, για την επίτευξη αυτών των στόχων, απαιτείται η αναδιαμόρφωση του παραγωγικού υποδείγματος της οικονομίας της χώρας έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα της ανάπτυξης και της κοινωνικής ευημερίας, αντιμετωπίζοντας το σύνολο των προκλήσεων και των απρόσμενων εξελίξεων. Σε αυτή την κατεύθυνση, οι αναπτυξιακοί στόχοι του *Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης* αναπτύσσονται σε πέντε πυλώνες και συγκεκριμένα στους εξής: στην *Έξυπνη Ανάπτυξη*, στην *Πράσινη Ανάπτυξη*, στην *Κοινωνική Ανάπτυξη*, στην *Ανάπτυξη των Υποδομών* και στην *Εξωστρέφεια*. Ως εκ τούτου, η επίτευξη της ανάπτυξης στο σύνολο της οικονομίας της χώρας απαιτεί την ισορροπία μεταξύ και των πέντε πυλώνων, ενώ απαιτείται η εξειδίκευση, η προτεραιοποίηση και η ιεράρχηση των επενδυτικών πόρων εντός κάθε πυλώνα με βάση τη δυνατότητά τους να συνεισφέρουν στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων. Όμως στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας η διάσταση της οικονομικής ανάπτυξης που θα μελετηθεί εκτενώς είναι η διασφάλιση της **κοινωνικής συνοχής και ευημερίας**. Εξάλλου, η μεγέθυνση της οικονομίας δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά είναι επικεντρωμένη στον τρόπο που βελτιώνει τις συνθήκες διαβίωσης στο σύνολο της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων και των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού. Συνεπώς, ο στόχος της κοινωνικής ανάπτυξης εξειδικεύεται σε τέσσερις βασικούς

⁶ <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/570631/nomos-4635-2019>

επιμέρους ειδικούς στόχους που αντιστοιχούν στους παρακάτω τομείς κοινωνικής πολιτικής:

- Υγεία.
- Απασχόληση.
- Εκπαίδευση και Αθλητισμός.
- Κοινωνική συνοχή.

Η βασική επιδίωξη των προτεραιοτήτων, αυτών, λοιπόν είναι η αποτελεσματική αντιμετώπιση των κοινωνικών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης, ενώ σημαντική είναι και η συνεισφορά των δράσεων που εντάσσονται σε αυτές της προτεραιότητες αναφορικά με την αντιμετώπιση άλλων σημαντικών αναπτυξιακών αναγκών (Εικόνα 1). Για παράδειγμα, ο τομέας της απασχόλησης αποτελεί έναν σημαντικό πυλώνα για την κοινωνική πολιτική, καθώς κατέχει έναν ιδιαίτερα σημαντικό αναπτυξιακό αντίκτυπο. Πολιτικές απασχόλησης που στοχεύουν στην επανένταξη των ανέργων στην αγορά εργασίας, καθώς και προγράμματα κατάρτισης εργαζομένων με στόχο την απόκτηση των απαραίτητων δεξιοτήτων για την ενεργή παραμονή τους στην αγορά εργασίας στο ταχύτατα μεταβαλλόμενο παγκόσμιο περιβάλλον, αποτελούν σημαντικές προτεραιότητες. Επίσης, σημαντικές προτεραιότητες είναι η στήριξη δράσεων για την ενσωμάτωση ευπαθών ομάδων του πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό και στην εκπαίδευση. Ειδικά προγράμματα χρηματοδότησης (όπως αυτά που προβλέπονται από το *άρθρο 130 του ν. 4635/2019*) για την παροχή μικροπιστώσεων και προσωποποιημένων συμβουλευτικών υπηρεσιών (mentoring) συμβάλλουν στη βελτίωση της χρηματοδότησης ευάλωτων ομάδων που επιθυμούν να δημιουργήσουν ή να επεκτείνουν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Η κατεύθυνση προς την εξομάλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων περιλαμβάνει και τον στοχευμένο εκσυγχρονισμό των απομακρυσμένων και αγροτικών περιοχών. Ένα παράδειγμα παρέμβασης είναι η βελτίωση του μεταφορικού ισοδύναμου και η επιδότηση άγονων γραμμών, ώστε να διασφαλίζεται η πρόσβαση σε δημόσια μέσα συγκοινωνίας σε αυτές τις περιοχές. Επιπλέον, σημαντική προτεραιότητα για την εξομάλυνση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της χώρας είναι η πλήρωση αναπτυξιακών κενών στον τομέα της εκπαίδευσης. Η επέκταση (σε χρονική διάρκεια) και η εμβάθυνση (σε ποιότητα) της κάλυψης του πληθυσμού από την προσχολική αγωγή, καθώς και η ενίσχυση της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών, απαιτούν σημαντικές επενδύσεις σε

υποδομές, εξοπλισμό και συνεχή κατάρτιση του προσωπικού. Εκτός από τις κοινωνικές συνέπειες για την περαιτέρω ανάπτυξη των γνωστικών δεξιοτήτων των παιδιών, η βελτίωση της δημόσιας προσχολικής αγωγής μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, καθώς και στη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό της χώρας, μειώνοντας έτσι τον αναπόφευκτο αντίκτυπο στα κοινωνικά και οικονομικά επίπεδα σε σύγκριση με άλλες χώρες. Ειδικά μέτρα για ευάλωτες ομάδες, όπως οι ΑμεΑ και οι μετανάστες, είναι απαραίτητα για τη διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών και της κοινωνικής συνοχής. Μέσω της υιοθέτησης ολοκληρωμένων και στρατηγικών πολιτικών, η κοινωνία μπορεί να επιτύχει την αειφόρο ανάπτυξη και τη δικαιότερη κατανομή των οφελών της. Η μείωση της ανεργίας σε μια χώρα είναι μια πολύπλευρη πρόκληση που απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση διαφόρων αλληλένδετων παραγόντων. Η εκπαίδευση, οι κοινωνικές πολιτικές, η οικονομική ανάπτυξη και η κατάρτιση του εργατικού δυναμικού διαδραματίζουν κρίσιμους ρόλους στην αποτελεσματική αντιμετώπιση της ανεργίας. Κατανοώντας τη διασύνδεση αυτών των παραγόντων και εφαρμόζοντας συντονισμένες στρατηγικές, οι χώρες μπορούν να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον που ευνοεί τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τις βιώσιμες ευκαιρίες απασχόλησης. Η εκπαίδευση χρησιμεύει ως βασικός πυλώνας για τη μείωση των ποσοστών ανεργίας. Ένα καλά εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό είναι πιο προσαρμόσιμο στις αλλαγές στην αγορά εργασίας και διαθέτει τις δεξιότητες που απαιτούνται για να ανταγωνιστεί σε όλο και πιο περίπλοκους κλάδους. Η επένδυση στην εκπαίδευση, από την πρώιμη παιδική ηλικία μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, εξοπλίζει τα άτομα με τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται από τις εξελισσόμενες βιομηχανίες. Επιπλέον, το μορφωτικό επίπεδο συνδέεται στενά με τις προοπτικές απασχόλησης και τα επίπεδα εισοδήματος. Οι χώρες που δίνουν προτεραιότητα στην εκπαίδευση αντιμετωπίζουν συχνά χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας και υψηλότερα επίπεδα οικονομικής παραγωγικότητας. Οι κοινωνικές πολιτικές διαδραματίζουν, επίσης, κρίσιμο ρόλο στη μείωση της ανεργίας, παρέχοντας στήριξη σε ευάλωτους πληθυσμούς και προωθώντας την ένταξη στην αγορά εργασίας. Οι πολιτικές που στοχεύουν στη μείωση της εισοδηματικής ανισότητας, όπως τα προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας και η προοδευτική φορολογία, μπορούν να συμβάλουν στην άμβλυνση της φτώχειας και στη δημιουργία μιας πιο δίκαιης κοινωνίας. Ακόμη, οι πολιτικές που υποστηρίζουν την ποικιλομορφία και την ένταξη του εργατικού δυναμικού,

συμπεριλαμβανομένων των μέτρων θετικής δράσης και των νόμων κατά των διακρίσεων, διασφαλίζουν ότι οι περιθωριοποιημένες ομάδες έχουν ίση πρόσβαση στις ευκαιρίες απασχόλησης. Με την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών φραγμών και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής, αυτές οι πολιτικές συμβάλλουν στη μείωση των διαφορών της ανεργίας μεταξύ των δημογραφικών ομάδων. Από την άλλη, οι στρατηγικές οικονομικής ανάπτυξης είναι απαραίτητες για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης. Οι επενδύσεις σε υποδομές, καινοτομία και επιχειρηματικότητα ενθαρρύνουν ένα περιβάλλον που ευνοεί την επέκταση των επιχειρήσεων και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Η υποστήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μέσω της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, υπηρεσίες επιχειρηματικής ανάπτυξης και ευκαιριών στην αγορά μπορεί να τροφοδοτήσει τη δημιουργία θέσεων εργασίας, ιδίως σε τομείς με υψηλές δυνατότητες ανάπτυξης. Έπειτα, η προώθηση ενός ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος μέσω των ρυθμιστικών μεταρρυθμίσεων, της απελευθέρωσης του εμπορίου και της προώθησης των επενδύσεων προσελκύει εγχώριες και ξένες επενδύσεις, οδηγώντας στη δημιουργία θέσεων εργασίας σε διάφορους κλάδους. Οι πρωτοβουλίες κατάρτισης και ανάπτυξης του εργατικού δυναμικού είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση ότι τα άτομα διαθέτουν τις δεξιότητες που απαιτούνται από τους εργοδότες και είναι εξοπλισμένα για να επιτύχουν στην αγορά εργασίας. Τα προγράμματα δια βίου μάθησης, η επαγγελματική κατάρτιση και τα προγράμματα μαθητείας επιτρέπουν στους εργαζόμενους να αποκτήσουν νέες δεξιότητες και να προσαρμοστούν στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις εργασίας. Επιπλέον, πρωτοβουλίες που στοχεύουν σε συγκεκριμένους τομείς με ελλείψεις εργατικού δυναμικού, όπως η υγειονομική περίθαλψη, η τεχνολογία πληροφοριών και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μπορούν να αντιμετωπίσουν τις αναντιστοιχίες των δεξιοτήτων και να διευκολύνουν την εύρεση εργασίας. Ευθυγραμμίζοντας τα προγράμματα κατάρτισης με τις ανάγκες της βιομηχανίας και προωθώντας την ανάπτυξη δεξιοτήτων, οι χώρες μπορούν να ενισχύσουν την απασχολησιμότητα του εργατικού δυναμικού τους και να μειώσουν τη διαρθρωτική ανεργία.

Κατανοεί κανείς, επομένως, ότι η μείωση της ανεργίας συνδέεται εγγενώς με τη συνολική ευημερία της κοινωνίας και της οικονομίας. Τα υψηλά επίπεδα ανεργίας όχι μόνο οδηγούν σε οικονομική αναποτελεσματικότητα και απώλεια παραγωγικότητας, αλλά συμβάλλουν επίσης στην κοινωνική αναταραχή και αστάθεια. Αντίθετα, τα χαμηλά ποσοστά ανεργίας τονώνουν τις καταναλωτικές

δαπάνες, οδηγούν την οικονομική ανάπτυξη και μειώνουν την εξάρτηση από τα προγράμματα κοινωνικής βοήθειας. Επιπλέον, μια δυναμική και χωρίς αποκλεισμούς αγορά εργασίας προωθεί την καινοτομία, τη δημιουργικότητα και την επιχειρηματικότητα, οδηγώντας σε μακροπρόθεσμη ευημερία και ανταγωνιστικότητα. Άρα, η μείωση της ανεργίας απαιτεί μια συνολική προσέγγιση που αντιμετωπίζει την εκπαίδευση, τις κοινωνικές πολιτικές, την οικονομική ανάπτυξη και την κατάρτιση του εργατικού δυναμικού με συντονισμένο τρόπο. Επενδύοντας στην εκπαίδευση, προωθώντας την κοινωνική ένταξη, ενισχύοντας την οικονομική ανάπτυξη και τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού, οι χώρες μπορούν να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον που ευνοεί τη δημιουργία θέσεων εργασίας, αλλά και τις βιώσιμες ευκαιρίες απασχόλησης. Οπότε, η μείωση της ανεργίας οδηγεί σε βελτιωμένες οικονομικές επιδόσεις, κοινωνική συνοχή και ατομική ευημερία, θέτοντας τα θεμέλια για μια πιο ευημερούσα και δίκαιη κοινωνία.

Ακόμη, η μείωση της ανεργίας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τα εθνικά αναπτυξιακά προγράμματα καθώς αποτελεί βασικό συστατικό της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής σταθερότητας και της ανθρώπινης ανάπτυξης. Τα εθνικά αναπτυξιακά προγράμματα στοχεύουν συνήθως στην επίτευξη της μακροπρόθεσμης οικονομικής ευημερίας, της κοινωνικής συνοχής και του βελτιωμένου βιοτικού επιπέδου για τους πολίτες. Η αντιμετώπιση της ανεργίας είναι απαραίτητη για την υλοποίηση αυτών των στόχων και τη διασφάλιση μιας χωρίς αποκλεισμούς. Πρώτον, η μείωση της ανεργίας συμβάλλει άμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και την παραγωγικότητα. Ένα υψηλότερο επίπεδο απασχόλησης σημαίνει ότι περισσότεροι άνθρωποι ασχολούνται με παραγωγικές δραστηριότητες, δημιουργώντας εισόδημα και συμβάλλοντας στη συνολική παραγωγή της οικονομίας. Καθώς περισσότερα άτομα αποκτούν απασχόληση, οι καταναλωτικές δαπάνες αυξάνονται, οδηγώντας σε μεγαλύτερη ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες, η οποία, με τη σειρά της, τονώνει την επέκταση των επιχειρήσεων και τις επενδύσεις. Κατά συνέπεια, τα εθνικά αναπτυξιακά προγράμματα περιλαμβάνουν συχνά στρατηγικές για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την ανάπτυξη του εργατικού δυναμικού ως κεντρικούς πυλώνες των πρωτοβουλιών οικονομικής ανάπτυξης. Επιπλέον, η μείωση της ανεργίας είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής και τη μείωση των ανισοτήτων εντός της κοινωνίας. Τα υψηλά επίπεδα ανεργίας μπορούν να επιδεινώσουν τις κοινωνικές εντάσεις, να οδηγήσουν σε κοινωνικό αποκλεισμό και να συμβάλουν στη φτώχεια και τα ποσοστά εγκληματικότητας. Με την προώθηση της

ανάπτυξης και τη διασφάλιση ότι όλα τα τμήματα του πληθυσμού έχουν πρόσβαση σε ευκαιρίες απασχόλησης, τα εθνικά αναπτυξιακά προγράμματα μπορούν να προωθήσουν την κοινωνική αρμονία και να μειώσουν τις ανισότητες στο εισόδημα και την κατανομή του πλούτου. Οι κοινωνικές πολιτικές που ενσωματώνονται σε αυτά τα προγράμματα, όπως τα στοχευμένα προγράμματα απασχόλησης για τις περιθωριοποιημένες ομάδες και τις επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση δεξιοτήτων, στοχεύουν στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και στην αντιμετώπιση των διαρθρωτικών φραγμών στην απασχόληση. Συνεχίζοντας, η αντιμετώπιση της ανεργίας είναι απαραίτητη για την ανθρώπινη ανάπτυξη και την ενίσχυση της ευημερίας των πολιτών. Η ανεργία μπορεί να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχική και σωματική υγεία, την αυτοεκτίμηση και τη συνολική ποιότητα ζωής των ατόμων. Παρέχοντας ουσιαστικές ευκαιρίες απασχόλησης και προωθώντας τη δια βίου μάθηση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων, τα εθνικά αναπτυξιακά προγράμματα συμβάλλουν στη δημιουργία ανθρώπινου κεφαλαίου και δίνουν τη δυνατότητα στα άτομα να ζήσουν μια ικανοποιητική και παραγωγική ζωή. Επιπλέον, η μείωση της ανεργίας μπορεί να μετριάσει τη φτώχεια, να βελτιώσει την πρόσβαση στις βασικές υπηρεσίες όπως στην υγειονομική περίθαλψη και την εκπαίδευση και να ενισχύσει την κοινωνική κινητικότητα, επιτρέποντας στα άτομα και τις οικογένειες να οικοδομήσουν ένα καλύτερο μέλλον για τους εαυτούς τους και τις κοινότητές τους. Η ενσωμάτωση μέτρων για την αντιμετώπιση της ανεργίας στα εθνικά αναπτυξιακά προγράμματα απαιτεί μια ολιστική προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τις διασυνδέσεις μεταξύ των στόχων της οικονομικής, της κοινωνικής και της ανθρώπινης ανάπτυξης. Στρατηγικές όπως η επένδυση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση δεξιοτήτων, η προώθηση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας, η προώθηση ενός ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος και η εφαρμογή στοχευμένων πολιτικών απασχόλησης αποτελούν βασικά συστατικά των ολοκληρωμένων εθνικών αναπτυξιακών προγραμμάτων που στοχεύουν στη μείωση της ανεργίας και στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Άρα, η μείωση της ανεργίας αποτελεί κεντρικό στόχο των εθνικών αναπτυξιακών προγραμμάτων καθώς συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την ανθρώπινη ανάπτυξη. Αντιμετωπίζοντας την ανεργία μέσω στοχευμένων πολιτικών και

προγραμμάτων, οι χώρες μπορούν να δημιουργήσουν ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη, επιφέροντας την ευημερία για όλους τους πολίτες⁷.

Εικόνα 1: Πυλώνας Κοινωνικής Ανάπτυξης.

Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα	Ειδικοί στόχοι				Ανάγκες							Δυνατότητες		
	Υγεία και αθλητισμός	Απασχόληση	Παιδεία	Κοινωνική συνοχή	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού υποδείγματος	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	***			**	**					•	***			
Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	***			•	•								•	
Τόνωση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης		***		**	***	•	**	•						
Δράσεις εκπαίδευσης – κατάρτισης εργαζομένων		***	**	**	***		**	**						
Ενσωμάτωση ευπαθών ομάδων πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό		***	**	**	***		•							
Κοινωνικές επενδύσεις (στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)			**	***	**					***				
Ενσωμάτωση ευπαθών ομάδων πληθυσμού στην εκπαίδευση			***	**	***									
Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ		**	**	***	**		•							
Αντιμέτωπη ανισοτήτων στις απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές				***	***									
Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών				***	***									
Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης		•	***		•					**				
Πρότυπες μονάδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επαγγελματικής κατεύθυνσης		**	***		•		**			•				
Διεθνοποίηση των ΑΕΙ			***				**			•		•	**	***
Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (brain gain)		•	***				**			**		***	**	•

Σημείωση: *** - πολύ ισχυρή συσχέτιση, ** - ισχυρή συσχέτιση, • - συσχέτιση

⁷ <http://www.opengov.gr/ypoiar/wp-content/uploads/downloads/2020/06/%CE%95%CE%A0%CE%91-11-6-2020.pdf>

Κεφάλαιο 4: Δημόσια Διοίκηση & Δημόσιες Επενδύσεις

Η δημόσια διοίκηση διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση, αλλά και στην εφαρμογή πολιτικών που σχετίζονται με τις δημόσιες επενδύσεις που έχουν άμεσο αντίκτυπο στις προσπάθειες μείωσης της ανεργίας. Η περίπλοκη σχέση μεταξύ της δημόσιας διοίκησης και των δημοσίων επενδύσεων, επομένως, είναι καθοριστική για τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που ευνοεί τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την οικονομική ανάπτυξη και την αντιμετώπιση των προκλήσεων της ανεργίας (Toner, 1985). Ως εκ τούτου, παρακάτω ακολουθούν ορισμένες βασικές πτυχές που υπογραμμίζουν τη διασύνδεση της δημόσιας διοίκησης και των δημοσίων επενδύσεων που εστιάζουν στην μείωση της ανεργίας:

1. Διαμόρφωση και εφαρμογή πολιτικών: Η δημόσια διοίκηση είναι υπεύθυνη για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή πολιτικών που σχετίζονται με τις δημόσιες επενδύσεις. Μέσω του στρατηγικού σχεδιασμού και της αποτελεσματικής εφαρμογής, οι δημόσιοι λειτουργοί μπορούν να κατευθύνουν τους πόρους σε τομείς με υψηλές δυνατότητες απασχόλησης, ενισχύοντας τις οικονομικές δραστηριότητες που δημιουργούν αντίστοιχα τις ευκαιρίες απασχόλησης. Άρα, οι κατάλληλες πολιτικές μπορούν να τονώσουν τις επενδύσεις και την επιχειρηματικότητα, συμβάλλοντας περαιτέρω στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

2. Ανάπτυξη υποδομών: Η δημόσια διοίκηση διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στο σχεδιασμό, το συντονισμό και την επίβλεψη έργων υποδομής μεγάλης κλίμακας. Η ανάπτυξη των υποδομών δημιουργεί άμεσες ευκαιρίες απασχόλησης, ενώ ενισχύει επίσης το συνολικό οικονομικό περιβάλλον, προσελκύοντας επενδύσεις από τον ιδιωτικό τομέα και ενθαρρύνοντας τη διαρκή ανάπτυξη της απασχόλησης.

3. Εκπαίδευση και ανάπτυξη δεξιοτήτων: Η δημόσια διοίκηση κατέχει καθοριστικό ρόλο στο σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων που εστιάζουν στην εκπαίδευση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων. Η επένδυση στην εκπαίδευση εξοπλίζει το εργατικό δυναμικό με τις απαραίτητες δεξιότητες που απαιτεί η εξελισσόμενη αγορά εργασίας. Οι δημόσιοι λειτουργοί μπορούν να συνεργαστούν με εκπαιδευτικά ιδρύματα και ενδιαφερόμενους φορείς του κλάδου για να ευθυγραμμίσουν τα εκπαιδευτικά προγράμματα με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, μειώνοντας τα κενά και αυξάνοντας την απασχόληση.

4. Δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας και προγράμματα υποστήριξης: Η δημόσια διοίκηση διαχειρίζεται δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας και υποστηρίζει προγράμματα που

επηρεάζουν άμεσα τους άνέργους. Με την κατανομή των πόρων στα επιδόματα ανεργίας, στην επανεκπαίδευση και στις υπηρεσίες προκήρυξης θέσεων εργασίας, η δημόσια διοίκηση αντιμετωπίζει τις άμεσες ανάγκες των ατόμων που πλήττονται από την ανεργία. Αυτά τα προγράμματα είναι απαραίτητα για την παροχή χρηματοοικονομικού αποθέματος και τη διευκόλυνση της μετάβασης των ατόμων πίσω στο εργατικό δυναμικό.

5. Ρυθμιστικό περιβάλλον και επιχειρηματικό κλίμα: Η δημόσια διοίκηση διαμορφώνει το ρυθμιστικό περιβάλλον και το επιχειρηματικό κλίμα, επηρεάζοντας την ευκολία της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Ένα ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον προσελκύει επενδύσεις, τόσο εγχώριες όσο και διεθνείς, οι οποίες, με τη σειρά τους, οδηγούν στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Με τον εξορθολογισμό των διοικητικών διαδικασιών, τη μείωση των γραφειοκρατικών εμποδίων και τη διασφάλιση της διαφανούς διακυβέρνησης, μπορούν να βελτιώσουν το συνολικό οικονομικό πλαίσιο και να ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να αναπτυχθούν.

6. Παρακολούθηση και αξιολόγηση: Η δημόσια διοίκηση είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων των δημοσίων επενδύσεων. Η τακτική αξιολόγηση επιτρέπει την προσαρμογή των στρατηγικών, διασφαλίζοντας ότι οι πόροι χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά και ότι επιτυγχάνονται τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Αυτή η επαναληπτική διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης είναι απαραίτητη για τη βελτιστοποίηση του αντίκτυπου των δημοσίων επενδύσεων στη μείωση της ανεργίας (Σπανού, 2018; Marsden, 1995; Warner, 2014). Συνοπτικά, η σχέση μεταξύ της δημόσιας διοίκησης και των δημοσίων επενδύσεων αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι για την αντιμετώπιση της ανεργίας. Η χάραξη στρατηγικής πολιτικής, η αποτελεσματική εφαρμογή και η εστίαση στην εκπαίδευση, τις υποδομές και τα υποστηρικτικά προγράμματα συμβάλλουν συλλογικά στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος, όπου οι δημόσιες επενδύσεις γίνονται ισχυρό εργαλείο για τη μείωση της ανεργίας και την προώθηση της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης (Toner, 1985).

Ωστόσο, δεν θα πρέπει να παραληφθεί ότι η δημόσια διοίκηση αντιμετωπίζει πολυάριθμες προκλήσεις κατά την υλοποίηση των δημοσίων επενδύσεων, οι οποίες μπορούν να εμποδίσουν την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα, αυτών, των δράσεων. Αυτές οι προκλήσεις πηγάζουν από διάφορους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των γραφειοκρατικών εμποδίων, των περιορισμένων πόρων, των ρυθμιστικών φραγμών και των πολιτικών εκτιμήσεων. Συνεπώς, η κατανόηση και η αντιμετώπιση των εν λόγω δυσκολιών είναι ουσιαστικής σημασίας για τη

διασφάλιση της επιτυχούς εκτέλεσης των δημόσιων επενδύσεων (Fainboim et al., 2013). Ειδικότερα, μια από τις βασικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η δημόσια διοίκηση κατά την υλοποίηση των δημοσίων επενδύσεων είναι η γραφειοκρατία και η αναποτελεσματικότητα. Οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα ακολουθούν πολύπλοκες διαδικασίες λήψης αποφάσεων, ιεραρχικές δομές και γραφειοκρατικές διαδικασίες που μπορούν να επιβραδύνουν την υλοποίηση του έργου. Καθυστερήσεις στη λήψη των εγκρίσεων, στην εξασφάλιση των αδειών και στις κανονιστικές απαιτήσεις μπορεί να παρατείνουν τα χρονοδιαγράμματα του εκάστοτε έργου και να αυξήσουν το κόστος. Η γραφειοκρατική αναποτελεσματικότητα μπορεί, επίσης, να οδηγήσει σε εσφαλμένη κατανομή των πόρων και να εμποδίσει την αποτελεσματική διαχείριση του έργου (Luca, 2016). Οι περιορισμένοι πόροι αποτελούν μια άλλη σημαντική πρόκληση για τη δημόσια διοίκηση στην υλοποίηση των δημοσίων επενδύσεων. Οι περιορισμένες δημοσιονομικές πιστώσεις, οι ανταγωνιστικές προτεραιότητες και τα χρηματοδοτικά κενά μπορούν να περιορίσουν το εύρος και την κλίμακα των επενδυτικών σχεδίων. Η ανεπαρκής χρηματοδότηση μπορεί να αναγκάσει τους δημόσιους φορείς να δώσουν προτεραιότητα σε έργα που βασίζονται σε βραχυπρόθεσμους πολιτικούς λόγους και όχι σε μακροπρόθεσμες οικονομικές ή κοινωνικές ανάγκες. Επιπλέον, οι δημοσιονομικές αβεβαιότητες και οι διακυμάνσεις στις ροές εσόδων μπορούν να περιπλέξουν περαιτέρω τις προσπάθειες του σχεδιασμού και της υλοποίησης, επιφέροντας καθυστερήσεις και διακοπές στην παράδοση του έργου. Ακόμη, οι κανονιστικοί φραγμοί και οι απαιτήσεις συμμόρφωσης αποτελούν πρόσθετες προκλήσεις για τη δημόσια διοίκηση κατά την εκτέλεση των δημοσίων επενδύσεων (Adam & Bevan, 2014). Τα επενδυτικά έργα υπόκεινται συχνά σε πολυάριθμους κανονισμούς, περιβαλλοντικά πρότυπα, περιορισμούς χρήσης και κανόνες προμηθειών, οι οποίοι μπορεί να διαφέρουν μεταξύ των δικαιοδοσιών και των τομέων. Η πλοήγηση σε αυτό το περίπλοκο ρυθμιστικό τοπίο απαιτεί εκτεταμένη τεχνογνωσία, συντονισμό και προσπάθειες συμμόρφωσης. Η μη συμμόρφωση με τις ρυθμιστικές απαιτήσεις μπορεί να οδηγήσει σε νομικές διαφορές, καθυστερήσεις και ζημιά, υπονομεύοντας την εμπιστοσύνη του κοινού και της ικανότητα της διοίκησης να παραδίδει τα έργα με αποτελεσματικό τρόπο. Οι πολιτικοί προβληματισμοί και τα ζητήματα διακυβέρνησης θέτουν επίσης σημαντικές προκλήσεις για τη δημόσια διοίκηση στην υλοποίηση των δημοσίων επενδύσεων. Οι πολιτικές προτεραιότητες, τα κομματικά συμφέροντα και οι εκλογικοί κύκλοι μπορούν να επηρεάσουν τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και τις αποφάσεις

κατανομής των πόρων. Η πολιτική παρέμβαση, η προστασία και η διαφθορά μπορούν να υπονομεύσουν τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την αξιοκρατική επιλογή των έργων. Επιπλέον, αλλαγές στην ηγεσία της κυβέρνησης, στην κατεύθυνση της πολιτικής ή στις θεσμικές ρυθμίσεις μπορεί να διαταράξουν τη συνέχεια και τη συνοχή του επενδυτικού σχεδιασμού και της υλοποίησης, επιφέροντας καθυστερήσεις και αβεβαιότητα. Εκτός από αυτές τις προκλήσεις, όμως, η δημόσια διοίκηση πρέπει να αντιμετωπίσει και διάφορες άλλες τεχνικές δυσχέρειες όπως είναι για παράδειγμα οι φυσικές καταστροφές ή οι οικονομικές υφέσεις (Marglin, 2014).

Η αντιμετώπιση, αυτών, των προκλήσεων επομένως απαιτεί μια ολιστική προσέγγιση που περιλαμβάνει την ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας, τον εξορθολογισμό των γραφειοκρατικών διαδικασιών, την ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, την προώθηση της δέσμευσης των ενδιαφερομένων και την υιοθέτηση προσαρμοστικών και ανθεκτικών πρακτικών διαχείρισης έργων. Για να ξεπεραστούν αυτές οι δυσκολίες, η δημόσια διοίκηση πρέπει να υιοθετήσει μια στρατηγική και προορατική προσέγγιση κατά τον σχεδιασμό και τη διαχείριση των επενδύσεων. Κάτι το οποίο περιλαμβάνει τη διεξαγωγή αυστηρών μελετών σκοπιμότητας, εκτιμήσεις κινδύνου και αναλύσεις κόστους-οφέλους για την ενημέρωση της λήψης αποφάσεων και της κατανομής των πόρων. Οι δημόσιοι φορείς θα πρέπει ακόμη να δώσουν προτεραιότητα στις πρωτοβουλίες της κατάρτισης και της επιμόρφωσης για να ενισχύσουν τις δεξιότητες και τις ικανότητες του προσωπικού που συμμετέχει στα επενδυτικά έργα (Schwartz et al., 2008). Εν κατακλείδι, η αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετωπίζει η δημόσια διοίκηση κατά την υλοποίηση των δημοσίων επενδύσεων απαιτεί συντονισμένη προσπάθεια από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους δημόσιους λειτουργούς, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς για τη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη (Rajaram et al., 2014; Clawson, 2019).

Κεφάλαιο 5: Δημόσιες Επενδύσεις & Μείωση της Ανεργίας

Οι δημόσιες επενδύσεις διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη μείωση της ανεργίας, ειδικά σε χώρες όπως η Ελλάδα, όπου η κυβέρνηση στοχεύει να αντιμετωπίσει τα υψηλά ποσοστά ανεργίας μέσω ισχυρών επενδυτικών προγραμμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, το *Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων* έχει αναδειχθεί ως σημαντικός μοχλός οικονομικής ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων εργασίας, με σημαντικές αυξήσεις στη χρηματοδότηση που διατίθεται σε έργα υποδομής και αναπτυξιακές πρωτοβουλίες. Εξετάζοντας τη δυναμική των δημοσίων επενδύσεων και τον αντίκτυπό τους στη μείωση της ανεργίας, μπορούν να αποκτηθούν πολυάριθμες γνώσεις σχετικά με την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας, της δημιουργίας ευκαιριών απασχόλησης και της προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης. Συγκεκριμένα, το *Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων* στην Ελλάδα βίωσε σημαντική επιτυχία τα τελευταία χρόνια, αντανακλώντας τη δέσμευση της κυβέρνησης απέναντι στην οικονομική ανάκαμψη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Σύμφωνα με στοιχεία του *Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών*, το ΠΔΕ έχει υπερδιπλασιαστεί σε μέγεθος από το 2019, ξεπερνώντας τα 12 δισεκατομμύρια ευρώ το 2024, ενώ προβλέπεται να ξεπεράσει τα 15 δισεκατομμύρια ευρώ έως το 2026. Αυτά τα πρωτοφανή επίπεδα επενδύσεων αντιπροσωπεύουν τη σημαντική αύξηση σε σχέση με τις προηγούμενες μνημονιακές περιόδους, ενώ υπογραμμίζουν την έμφαση που δίνει η κυβέρνηση στη μόχλευση των δημόσιων πόρων για την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης και την αντιμετώπιση της ανεργίας (Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, 2024; Χρυσολωρά, 2024⁸). Σύμφωνα με τον Υπουργό Νίκο Παπαθανάση, αυτές, οι δημόσιες δαπάνες προβλέπεται να συμβάλουν στο 60% της ανάπτυξης το 2024, ενώ οι επενδύσεις και τα έργα που προγραμματίζονται αναμένεται να οδηγήσουν σε σημαντική μείωση της ανεργίας, με το ποσοστό να αναμένεται να μειωθεί από περίπου 9,5% σε 8,0% έως το τέλος του έτους. Επιπλέον, σημαντικό να επισημανθεί είναι και το γεγονός ότι το προηγούμενο *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα* για την περίοδο 2014-2020 πέτυχε μια σημαντική υπέρ-απορρόφηση των πόρων, υπερβαίνοντας τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης με επιπλέον 3 δισ. ευρώ. Αυτό υπογραμμίζει την ικανότητα της Ελλάδας να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους ευρωπαϊκούς πόρους, με τα ποσοστά

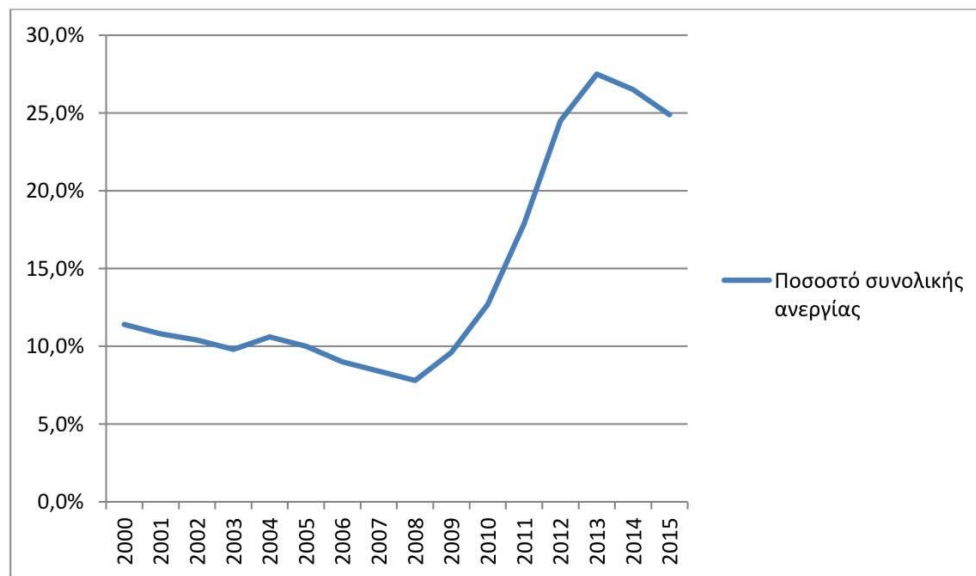
⁸ <https://www.kathimerini.gr/economy/562741999/proypologismos-oi-ependyseis-to-megalo-stoichima-toy-2024/>

απορρόφησης να εκτιμάται ότι θα υπερβούν το 110% της κοινοτικής συνεισφοράς έως το τέλος του 2024. Η σημαντική αύξηση των δημοσίων επενδύσεων έχει κατευθυνθεί προς ένα ευρύ φάσμα έργων υποδομής, συμπεριλαμβανομένων πρωτοβουλιών μεταφορών, ενέργειας και περιβάλλοντος, καθώς και προγραμμάτων κοινωνικής ανάπτυξης που στοχεύουν στην ενίσχυση της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών. Αυτές οι επενδύσεις δημιουργούν άμεσες ευκαιρίες απασχόλησης μέσω της υλοποίησης έργων, ενώ έχουν επιφέρει επίσης μακροπρόθεσμα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στην οικονομία, δημιουργώντας πρόσθετη ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες, υποστηρίζοντας τις τοπικές επιχειρήσεις και βελτιώνοντας τη συνολική παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα (Μανδραβέλης, 2024)⁹. Ένας από τους βασικούς στόχους του *Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων* είναι η άμεση μείωση της ανεργίας με τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε τομείς που επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τα υψηλά ποσοστά ανεργίας. Έργα υποδομής, όπως η οδοποιία, η επέκταση των δημόσιων μεταφορών και η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, είναι τομείς που μπορούν να απορροφήσουν σημαντικό μέρος του άνεργου εργατικού δυναμικού, ειδικά εκείνους με χαμηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης και δεξιοτήτων. Δίνοντας προτεραιότητα στις επενδύσεις σε τομείς με υψηλή ένταση εργασίας και στοχεύοντας περιφέρειες με υψηλά ποσοστά ανεργίας, η κυβέρνηση μπορεί να διοχετεύσει αποτελεσματικά τους δημόσιους πόρους προς τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την οικονομική αναζωογόνηση σε περιοχές που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη. Επιπλέον, οι δημόσιες επενδύσεις διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην τόνωση της δραστηριότητας του ιδιωτικού τομέα και στην προσέλκυση εγχώριων και ξένων επενδύσεων. Η ανάπτυξη υποδομών, ειδικότερα, ενισχύει το συνολικό επιχειρηματικό περιβάλλον βελτιώνοντας τη συνδεσιμότητα, μειώνοντας το κόστος μεταφοράς και αυξάνοντας την πρόσβαση στις αγορές. Αυτό, με τη σειρά του, ενθαρρύνει τις επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα, ενισχύει την επιχειρηματικότητα και δημιουργεί πρόσθετες ευκαιρίες απασχόλησης σε διάφορους τομείς της οικονομίας. Με τη μόχλευση των δημοσίων κεφαλαίων να καταλύει τις επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα, η κυβέρνηση μπορεί να ενισχύσει τον αντίκτυπο των επενδυτικών της προγραμμάτων και να επιταχύνει την οικονομική ανάκαμψη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Η επιτυχία των προγραμμάτων των δημοσίων επενδύσεων στη

⁹ <https://www.parapolitika.gr/oikonomia/article/1339561/oi-dimosies-ependuseis-meionoun-tin-anergia/>

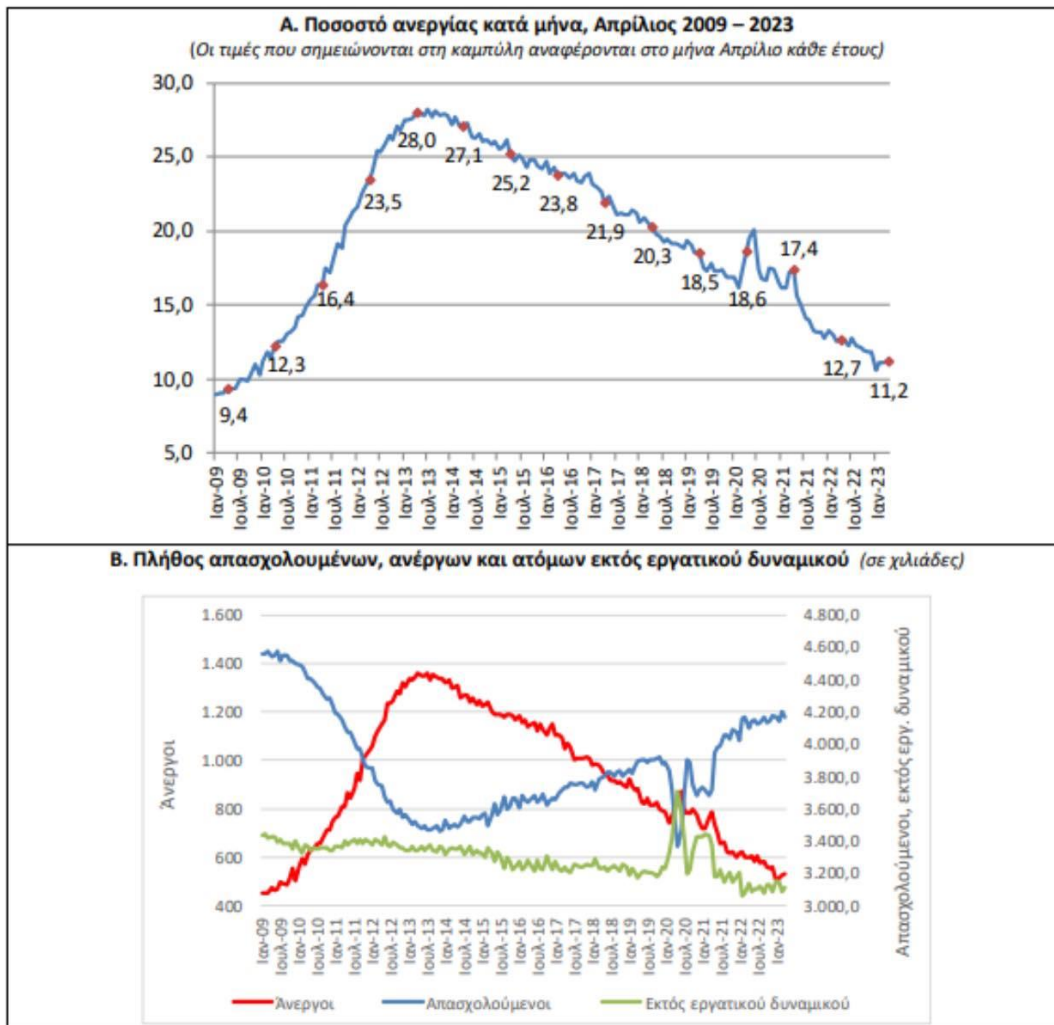
μείωση της ανεργίας εξαρτάται ακόμη από την αποτελεσματική διαχείριση των έργων, τις διαφανείς διαδικασίες προμηθειών και τις ορθές στρατηγικές υλοποίησης. Η έγκαιρη εκτέλεση των έργων υποδομής είναι απαραίτητη για τη μεγιστοποίηση των οικονομικών τους οφελών και την ελαχιστοποίηση των πιθανών διαταραχών. Έπειτα, η διασφάλιση ότι τα επενδυτικά έργα ευθυγραμμίζονται με τους μακροπρόθεσμους αναπτυξιακούς στόχους, όπως η βιώσιμη ανάπτυξη, η κοινωνική ένταξη και η περιβαλλοντική βιωσιμότητα, είναι ζωτικής σημασίας για τη μεγιστοποίηση του αντικτύπου τους στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην οικονομική ανάπτυξη. Συμπερασματικά, τα προγράμματα των δημοσίων επενδύσεων διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη μείωση της ανεργίας και στην τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης, ιδιαίτερα σε χώρες που αντιμετωπίζουν υψηλά ποσοστά ανεργίας όπως η Ελλάδα. Διαθέτοντας σημαντικούς πόρους σε έργα υποδομής και αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, η κυβέρνηση μπορεί να δημιουργήσει άμεσες ευκαιρίες απασχόλησης, να υποστηρίξει τη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάκαμψη και να προωθήσει τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ωστόσο, η αποτελεσματική εφαρμογή και ο συντονισμός των επενδυτικών προγραμμάτων είναι ουσιαστικής σημασίας για τη μεγιστοποίηση του αντικτύπου τους και τη διασφάλιση μιας χώρας χωρίς αποκλεισμούς και δίκαιης ανάπτυξης για όλα τα τμήματα της κοινωνίας (Πήττας, 2023).

Γράφημα 1: Διαχρονική εξέλιξη ανεργίας στην Ελλάδα 2000-2015. Πηγή: Eurostat (2015)¹⁰.

¹⁰ https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6454659/3-07012015-AP-EN.pdf?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMtAAAR1FEpUT5xNjHVjxU3YitLWOIp2QpEENVthZ8OGeQ6DwBcNelnuqI5joQbs_aem_AXoRjROVrakF9T5pBR7qyipxDLb0_wNtyr1bcAMFggQojPdJMxU_4dOtSqEs7WcFm8LWnoEcFg7sG27yImNUb7Hy

Γράφημα 2: Ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα 2009-2023. Πηγή: Eurostat (2024)¹¹.

5.1 Ανεργία, Εργατικό Δυναμικό & ΠΔΕ

Όπως έγινε, λοιπόν, κατανοητό από όσα προαναφέρθηκαν στο σημερινό δυναμικό οικονομικό τοπίο, το ζήτημα της ανεργίας αποτελεί μια ιδιαίτερα κρίσιμη πρόκληση, η οποία είναι συνυφασμένη τόσο με την ευρύτερη δυναμική του εργατικού δυναμικού, όσο και με την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων των δημοσίων επενδύσεων. Ως εκ τούτου, στο επίκεντρο αυτού του λόγου βρίσκεται η αναγνώριση των προγραμμάτων των δημοσίων επενδύσεων ως ισχυρών μέσων για

¹¹ https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/18426688/3-01022024-BP-EN.pdf/13e802f5-a267-0b8a-6245-52f759f7cfe3?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAR2hIS86X8OQJHUBIBEMnRBhIRdivzsq-NpB-hBDqTmYxXohkXz7Kyj7A_aem_AXp86WeINWSLq-5AFq1wbV0IKFiH0wEDsmZDhhH_poe6iB8GbcbjEDmv_68pNqOhwly0C1qGxddALQy-IzQRKkm

την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας. Διοχετεύοντας πόρους στην ανάπτυξη υποδομών, την εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη και την τεχνολογία, αυτά, τα προγράμματα ενισχύουν βασικούς τομείς, ενώ παράλληλα δημιουργούν ευκαιρίες απασχόλησης σε διάφορους κλάδους (International Labour Organization, 2019). Για παράδειγμα, όπως ειπώθηκε και παραπάνω οι πρωτοβουλίες που επικεντρώνονται σε έργα υποδομής, όπως η κατασκευή δρόμων και γεφυρών, απασχολούν άμεσα εργάτες στον κατασκευαστικό τομέα, αλλά και έμμεσα τονώνουν τη ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες, ενισχύοντας τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε συναφείς τομείς. Επιπλέον, οι δημόσιες επενδύσεις διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην αντιμετώπιση των διαρθρωτικών φραγμών που εμποδίζουν τη συμμετοχή και την ένταξη του εργατικού δυναμικού. Οι γυναίκες, οι νέοι, οι μειονότητες και τα άτομα με αναπηρίες αντιμετωπίζουν συχνά ανισότητες κατά την πρόσβαση τους στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και τις υπηρεσίες υποστήριξης, περιορίζοντας την ένταξή τους στο εργατικό δυναμικό. Εδώ, οι στοχευμένες επενδύσεις στην εκπαίδευση, την ανάπτυξη δεξιοτήτων, τη φροντίδα των παιδιών και την υγειονομική περίθαλψη μπορούν να καταργήσουν αυτά τα εμπόδια, δίνοντας τη δυνατότητα στις περιθωριοποιημένες ομάδες να συμβάλλουν ενεργά στις οικονομικές δραστηριότητες. Με την προώθηση της ποικιλομορφίας και της ένταξης του εργατικού δυναμικού, τα προγράμματα των δημόσιων επενδύσεων διευρύνουν τη δεξαμενή ταλέντων, και προωθούν την καινοτομία και τα κέρδη παραγωγικότητας (Blanchflower & Oswald, 2005).

Εν μέσω αυτής της δυναμικής, η εισροή αλλοδαπών εργαζομένων, μεταναστών και ψηφιακών νομάδων προσθέτει ένα ακόμη επίπεδο πολυπλοκότητας στο τοπίο της αγοράς εργασίας. Οι αλλοδαποί εργαζόμενοι και οι μετανάστες φέρνουν διαφορετικές δεξιότητες, εμπειρίες και προοπτικές, εμπλουτίζοντας το εργατικό δυναμικό και καλύπτοντας κρίσιμα κενά δεξιοτήτων. Προγράμματα δημοσίων επενδύσεων που διευκολύνουν την ενσωμάτωσή τους - όπως είναι για παράδειγμα η γλωσσική κατάρτιση, η αναγνώριση των διαπιστευτηρίων και η υποστήριξη της επιχειρηματικότητας - ενισχύουν τη συμβολή τους στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Ομοίως, οι ψηφιακοί νομάδες, που ενεργοποιούνται από την πρόοδο της τεχνολογίας, αντιπροσωπεύουν ένα αναπτυσσόμενο τμήμα του εργατικού δυναμικού, αξιοποιώντας ευκαιρίες εργασίας εξ αποστάσεως για να υπερβούν τα γεωγραφικά όρια. Επομένως, οι επενδύσεις σε ψηφιακές υποδομές και χώρους συνεργασίας να μεν προσελκύουν ψηφιακούς

νομάδες, ωστόσο δε τονώνουν τις τοπικές οικονομίες, ενισχύοντας τους κόμβους καινοτομίας και τα επιχειρηματικά οικοσυστήματα (Petersen, 2015).

Ωστόσο, η πλοήγηση σε αυτές τις δυναμικές απαιτεί μια λεπτή κατανόηση των προκλήσεων και των ευκαιριών που είναι εγγενείς στην κινητικότητα και την ποικιλομορφία του εργατικού δυναμικού. Ανησυχίες σχετικά με την εκτόπιση θέσεων εργασίας, τη στασιμότητα των μισθών και την πολιτιστική αφομοίωση συχνά συνοδεύουν την ένταξη των αλλοδαπών εργαζομένων και μεταναστών στο εργατικό δυναμικό. Επιπροσθέτως, η άνοδος του ψηφιακού νομαδισμού εγείρει ερωτήματα σχετικά με τα ρυθμιστικά πλαίσια, τις φορολογικές πολιτικές και την κοινωνική προστασία σε μια ολοένα και πιο παγκοσμιοποιημένη οικονομία. Όμως δεν θα πρέπει να παραληφθεί ότι, αυτές, οι προκλήσεις παρουσιάζουν και ευκαιρίες για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, ώστε να δημιουργήσουν ολιστικές στρατηγικές που αξιοποιούν τα οφέλη της ποικιλομορφίας του εργατικού δυναμικού, ενώ μετριάζουν τα πιθανά μειονεκτήματα μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων και μεταρρυθμίσεων πολιτικής (United Nations, 2020). Συμπερασματικά, η σύνδεση της ανεργίας, της δυναμικής του εργατικού δυναμικού και των προγραμμάτων των δημοσίων επενδύσεων υπογραμμίζει τη διασύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της κοινωνικής ένταξης. Με τη μόχλευση των δημόσιων επενδύσεων για την τόνωση των οικονομικών δραστηριοτήτων, την άρση των φραγμών στη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού και την υιοθέτηση της ποικιλομορφίας, οι κοινωνίες μπορούν να προωθήσουν ζωντανές και ανθεκτικές αγορές εργασίας που δίνουν τη δυνατότητα στα άτομα να συμβάλλουν στην κοινή ευημερία. Επιπλέον, υιοθετώντας τις ευκαιρίες που παρουσιάζουν οι ξένοι εργαζόμενοι, οι μετανάστες και οι ψηφιακοί νομάδες, οι κοινότητες μπορούν να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητες ενός παγκοσμιοποιημένου εργατικού δυναμικού, επιφέροντας την καινοτομία, την ανταγωνιστικότητα και τη βιώσιμη ανάπτυξη στην ψηφιακή εποχή. Έτσι, στην επιδίωξη της οικονομικής ανθεκτικότητας και της κοινωνικής προόδου, τα προγράμματα των δημοσίων επενδύσεων αναδεικνύονται ως απαραίτητα εργαλεία για τη διαμόρφωση του μέλλοντος της εργασίας και την απελευθέρωση του ανθρώπινου δυναμικού σε παγκόσμια κλίμακα (OECD, 2019).

5.2 Η Κατάσταση Πριν & Μετά την Πανδημίας Covid-19

Πριν από την έναρξη της πανδημίας COVID-19, ο κόσμος βίωνε μια περίοδο σχετικής σταθερότητας και ανάπτυξης, που χαρακτηριζόταν από αλληλένδετες οικονομίες, τεχνολογικές προόδους και εξελισσόμενους κοινωνικούς κανόνες. Ωστόσο, η εμφάνιση της πανδημίας στις αρχές του 2020 προκάλεσε μια σεισμική αλλαγή στην παγκόσμια δυναμική, διαταράσσοντας τις ζωές, τις οικονομίες και τις κοινωνίες, με άνευ προηγουμένου τρόπο. Ειδικότερα, στα χρόνια που προηγήθηκαν της πανδημίας, η παγκόσμια οικονομία χαρακτηριζόταν από ισχυρή ανάπτυξη, τροφοδοτούμενη από την τεχνολογική καινοτομία, την απελευθέρωση του εμπορίου και την οικονομική ολοκλήρωση. Οι αναδυόμενες αγορές βρίσκονταν σε τροχιά ταχείας ανάπτυξης, ενώ οι ανεπτυγμένες οικονομίες απολάμβαναν σταθερή επέκταση. Ακόμη, το διεθνές εμπόριο άνθιζε, χάρη στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού και την ψηφιακή συνδεσιμότητα. Ωστόσο, κάτω από την επιφάνεια της ευημερίας, η ανισότητα διευρύνθηκε, με τις διαφορές στον πλούτο, τις ευκαιρίες και την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες να γίνονται όλο και πιο έντονες. Κοινωνικά, η προ-Covid εποχή σημείωσε σημαντικές αλλαγές στα δημογραφικά στοιχεία, τα πρότυπα μετανάστευσης, αλλά και τα πολιτισμικά πρότυπα. Η αστικοποίηση επιταχύνθηκε, επιφέροντας τη συγκέντρωση πληθυσμών σε μεγαλουπόλεις και αστικά κέντρα, ενώ οι τεχνολογικές εξελίξεις, ιδιαίτερα στις επικοινωνίες και τις μεταφορές, επέτρεψαν μεγαλύτερη κινητικότητα και συνδεσιμότητα, ενισχύοντας την αίσθηση της παγκόσμιας διασύνδεσης. Ωστόσο, οι ανησυχίες για την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, την κλιματική αλλαγή και τη βιωσιμότητα αυξάνονταν, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για συλλογική δράση και υπεύθυνη διαχείριση των πόρων. Η εμφάνιση της πανδημίας COVID-19 στις αρχές του 2020 προκάλεσε σοκ σε όλο τον κόσμο, προκαλώντας εκτεταμένες κρίσεις υγείας, οικονομικές πτώσεις και κοινωνικές αναταραχές. Οι κυβερνήσεις εφάρμοσαν αυστηρά lockdown, ταξιδιωτικούς περιορισμούς και μέτρα κοινωνικής απόστασης για να περιορίσουν την εξάπλωση του ιού, οδηγώντας σε άνευ προηγουμένου διαταραχές την καθημερινή ζωή και τις οικονομικές δραστηριότητες. Η ξαφνική διακοπή των παγκόσμιων ταξιδιών, του εμπορίου και της παραγωγής προκάλεσε σοκ στις αλυσίδες εφοδιασμού, επιφέροντας εκτεταμένες διακοπές και ελλείψεις βασικών αγαθών και υπηρεσιών. Η πανδημία, ακόμη, εξέθεσε και επιδείνωσε τις υπάρχουσες ευπάθειες και ανισότητες μέσα στις κοινωνίες. Οι ευάλωτοι πληθυσμοί, συμπεριλαμβανομένων

των εργαζομένων με χαμηλό εισόδημα, των μειονοτήτων, των γυναικών και των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, σήκωσαν το μεγαλύτερο βάρος των επιπτώσεων της πανδημίας, αντιμετωπίζοντας αυξημένους κινδύνους ανεργίας, φτώχειας και επισιτιστικής ανασφάλειας, ενώ και τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης δυσκολεύτηκαν να αντιμετωπίσουν την αύξηση των κρουσμάτων, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για μεγαλύτερες επενδύσεις σε υποδομές δημόσιας υγείας και ετοιμότητα. Ως εκ τούτου, καθώς ο κόσμος σήμερα βγαίνει σταδιακά από το πλαίσιο της πανδημίας, το τοπίο χαρακτηρίζεται τόσο από συνέχεια, όσο και από αλλαγή. Οι οικονομίες ανακάμπτουν, τροφοδοτούμενες από μαζικά πακέτα τόνωσης, εκστρατείες εμβολιασμού και αδρανοποιημένη ζήτηση. Ωστόσο, η ανάκαμψη παραμένει άνιση. Οι αναδυόμενες αγορές αντιμετωπίζουν μακροχρόνιες προκλήσεις, που επιδεινώνονται από τα βάρη του χρέους, τις συναλλαγματικές διακυμάνσεις και τις διαρθρωτικές αδυναμίες. Οι ανεπτυγμένες οικονομίες παλεύουν με πληθωριστικές πιέσεις, διαταραχές της εφοδιαστικής αλυσίδας και ελλείψεις εργατικού δυναμικού, εγείροντας ερωτήματα σχετικά με τη βιωσιμότητα της ανάκαμψης. Κοινωνικά, η πανδημία έχει αναδιαμορφώσει κανόνες και συμπεριφορές, επιταχύνοντας τις τάσεις προς την εξ αποστάσεως εργασία, την ψηφιοποίηση και το ηλεκτρονικό εμπόριο. Η στροφή προς την εξ αποστάσεως εργασία έχει θολώσει τα όρια μεταξύ εργασίας και προσωπικής ζωής, επιφέροντας συζητήσεις για το μέλλον της εργασίας και τον ρόλο των φυσικών χώρων εργασίας. Η ψηφιοποίηση έχει επιταχυνθεί, μεταμορφώνοντας τις βιομηχανίες, την εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη και τη διακυβέρνηση. Όμως, οι ανησυχίες σχετικά με το απόρρητο των δεδομένων, το ψηφιακό χάσμα και τις αλγοριθμικές προκαταλήψεις παραμένουν άλυτες, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για ηθικά πλαίσια και ρυθμιστική εποπτεία. Τέλος, η πανδημία έχει επίσης πυροδοτήσει εκ νέου εκκλήσεις για παγκόσμια συνεργασία και αλληλεγγύη για την αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων, από την κλιματική αλλαγή και την απώλεια της βιοποικιλότητας έως την ασφάλεια της υγείας και την οικονομική ανθεκτικότητα. Ωστόσο, οι γεωπολιτικές εντάσεις και οι εθνικιστικές παρορμήσεις απειλούν να υπονομεύσουν τις προσπάθειες για πολυμέρεια και συνεργασία, εγείροντας ανησυχίες για τον κατακερματισμό της διεθνούς τάξης (OECD, 2021; International Monetary Fund, 2021; World Bank, 2021).

Συζήτηση

Πώς επηρεάζουν οι δημόσιες επενδύσεις τη μείωση της ανεργίας και ποιοι είναι οι κυριότεροι παράγοντες που διαμορφώνουν αυτήν τη σχέση;

Οι δημόσιες επενδύσεις ασκούν σημαντική επίδραση στη μείωση της ανεργίας μέσω διαφόρων διαύλων, καθώς τονώνουν την οικονομική δραστηριότητα, δημιουργούν ευκαιρίες απασχόλησης και ενισχύουν το συνολικό επιχειρηματικό περιβάλλον. Η κατανόηση της δυναμικής, αυτής, της σχέσης απαιτεί την εξέταση τόσο των άμεσων, όσο και των έμμεσων επιπτώσεων των δημοσίων επενδύσεων στην απασχόληση, καθώς και των βασικών παραγόντων που διαμορφώνουν τον αντίκτυπο τους. Ένας από τους κύριους τρόπους, με τους οποίους οι δημόσιες επενδύσεις συμβάλλουν στη μείωση της ανεργίας είναι η άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας. Διαθέτοντας κονδύλια για διάφορα έργα, οι κυβερνήσεις μπορούν να δημιουργήσουν άμεσες ευκαιρίες απασχόλησης για ένα ευρύ φάσμα εργαζομένων. Αυτή η άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας απορροφά τους άνεργους εργαζομένους, ενώ ταυτόχρονα βοηθάει στην άμβλυση της υποαπασχόλησης παρέχοντας σταθερές και βιώσιμες ευκαιρίες απασχόλησης. Επιπλέον, οι δημόσιες επενδύσεις επιφέρουν κυκλικές επιπτώσεις σε ολόκληρη την οικονομία, δημιουργώντας πρόσθετη ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες, αλλά και τονώνοντας τη δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα. Για παράδειγμα, ένα έργο οδοποιίας μπορεί να τονώσει τη ζήτηση για δομικά υλικά όπως το τσιμέντο και ο χάλυβας, καθώς και υπηρεσίες όπως οι μεταφορές και η παροχή συμβουλών. Αυτό το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα των δημοσίων επενδύσεων ενισχύει τον αντίκτυπο τους στη δημιουργία θέσεων εργασίας και την οικονομική ανάπτυξη, καθιστώντας τες ένα ισχυρό εργαλείο για τη μείωση της ανεργίας. Έπειτα, διάφοροι είναι οι παράγοντες που διαμορφώνουν τη σχέση μεταξύ των δημοσίων επενδύσεων και της μείωσης της ανεργίας όπως:

→ Οι τομείς που στοχεύουν στις δημόσιες επενδύσεις επηρεάζουν σημαντικά την ικανότητά τους να δημιουργούν ευκαιρίες απασχόλησης. Οι επενδύσεις σε τομείς εργασίας όπως οι κατασκευές, η μεταποίηση και οι υποδομές τείνουν να έχουν πιο άμεσο αντίκτυπο στη δημιουργία θέσεων εργασίας σε σύγκριση με άλλους τομείς όπως η τεχνολογία.

→ Η γεωγραφική κατανομή των δημοσίων επενδύσεων διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων στα ποσοστά ανεργίας. Η στόχευση των επενδύσεων σε περιφέρειες με υψηλότερα ποσοστά ανεργίας

διασφαλίζει τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης εκεί όπου χρειάζονται περισσότερο, προωθώντας την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη και μειώνοντας τις χωρικές ανισότητες.

→ Ο αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ των δημοσιονομικών, των νομισματικών και των πολιτικών της αγοράς εργασίας είναι απαραίτητος για τη μεγιστοποίηση του αντίκτυπου των δημόσιων επενδύσεων στη μείωση της ανεργίας. Η διασφάλιση ότι οι επενδυτικές πρωτοβουλίες συμπληρώνονται από υποστηρικτικές πολιτικές, όπως από προγράμματα ανάπτυξης δεξιοτήτων και επιχειρηματικά κίνητρα, ενισχύει την αποτελεσματικότητά τους στη δημιουργία απασχόλησης και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης.

→ Η έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίηση των επενδυτικών σχεδίων είναι κρίσιμη για την αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού απασχόλησής τους. Καθυστερήσεις, υπερβάσεις κόστους και γραφειοκρατικά εμπόδια μπορούν να εμποδίσουν τη διαδικασία δημιουργίας θέσεων εργασίας και να μειώσουν τη συνολική επίδραση των δημόσιων επενδύσεων στη μείωση της ανεργίας. Ως εκ τούτου, ο εξορθολογισμός των διαδικασιών έγκρισης, η βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης και η ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας είναι απαραίτητα στοιχεία για τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων επενδύσεων.

→ Η ευθυγράμμιση των δημοσίων επενδύσεων με τους μακροπρόθεσμους αναπτυξιακούς στόχους, όπως η βιώσιμη ανάπτυξη, η κοινωνική ένταξη και η περιβαλλοντική βιωσιμότητα, διασφαλίζει ότι τα οφέλη για την απασχόληση πραγματοποιούνται μακροπρόθεσμα. Η επένδυση σε τομείς που προάγουν την καινοτομία, τη βελτίωση της παραγωγικότητας και την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου θέτει τα θεμέλια για τη δημιουργία θέσεων εργασίας υψηλής ποιότητας και τη βελτίωση των συνολικών αποτελεσμάτων της αγοράς εργασίας.

Συμπερασματικά, οι δημόσιες επενδύσεις διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη μείωση της ανεργίας δημιουργώντας άμεσα ευκαιρίες απασχόλησης, τονώνοντας την οικονομική δραστηριότητα και ενισχύοντας το συνολικό επιχειρηματικό περιβάλλον. Η αποτελεσματικότητα των δημοσίων επενδύσεων στη μείωση της ανεργίας εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως η τομεακή και η περιφερειακή κατανομή, ο συντονισμός της πολιτικής, η υλοποίηση έργων και ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός. Αντιμετωπίζοντας αυτούς τους παράγοντες και αξιοποιώντας το πλήρες δυναμικό των δημοσίων επενδύσεων, οι κυβερνήσεις μπορούν να επιτύχουν

ουσιαστικές μειώσεις στα ποσοστά ανεργίας και να προωθήσουν μια χώρα χωρίς αποκλεισμούς, αλλά με βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

Ποιες είναι οι σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η δημόσια διοίκηση στον σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη διαχείριση των δημόσιων επενδύσεων όσον αφορά την αντιμετώπιση της ανεργίας;

Ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η διαχείριση των δημοσίων επενδύσεων που στοχεύουν στην αντιμετώπιση της ανεργίας αντιμετωπίζουν πολυδιάστατες προκλήσεις, που εκτείνονται από τα αρχικά στάδια της σύλληψης του έργου έως την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Αυτές οι προκλήσεις πηγάζουν από διάφορους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών της διοικητικής ικανότητας, της γραφειοκρατικής αναποτελεσματικότητας, των δημοσιονομικών περιορισμών και των κοινωνικοπολιτικών παραγόντων. Η κατανόηση αυτών των προκλήσεων είναι ζωτικής σημασίας για τον σχεδιασμό αποτελεσματικών στρατηγικών για την αντιμετώπισή τους και τη μεγιστοποίηση του αντίκτυπου των δημόσιων επενδύσεων στη μείωση της ανεργίας. Τα έργα των δημοσίων επενδύσεων απαιτούν συχνά εγκρίσεις από πολλούς κρατικούς φορείς, με αποτέλεσμα γραφειοκρατικές καθυστερήσεις. Η πολυπλοκότητα των διαδικασιών έγκρισης μπορεί να εμποδίσει την έγκαιρη υλοποίηση του έργου, προκαλώντας καθυστερήσεις στη δημιουργία θέσεων εργασίας και υπονομεύοντας την αποτελεσματικότητα των επενδυτικών πρωτοβουλιών. Έπειτα, σε αρκετές περιπτώσεις η δημόσια διοίκηση δε διαθέτει την τεχνική τεχνογνωσία και τους ανθρώπινους πόρους που απαιτούνται για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αποτελεσματική διαχείριση μεγάλων επενδυτικών έργων. Η ανεπαρκής διοικητική ικανότητα μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την ανεπαρκή προετοιμασία των έργων, τους αδύναμους μηχανισμούς παρακολούθησης και αξιολόγησης και τον ελλιπή συντονισμό μεταξύ των κυβερνητικών υπηρεσιών, θέτοντας σε κίνδυνο την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των επενδυτικών πρωτοβουλιών. Συνεχίζοντας, οι δημοσιονομικοί περιορισμοί και οι ανταγωνιστικές προτεραιότητες θέτουν σημαντικές προκλήσεις στη χρηματοδότηση των δημόσιων επενδύσεων που στοχεύουν στην αντιμετώπιση της ανεργίας. Οι περιορισμένοι οικονομικοί πόροι ενδέχεται να περιορίζουν την κλίμακα και το εύρος των επενδυτικών πρωτοβουλιών, αναγκάζοντας τις κυβερνήσεις να δώσουν προτεραιότητα σε έργα που βασίζονται σε βραχυπρόθεσμους λόγους και όχι σε μακροπρόθεσμους αναπτυξιακούς στόχους.

Επιπλέον, η εξάρτηση από εξωτερικές πηγές χρηματοδότησης, όπως δάνεια και επιχορηγήσεις, μπορεί να αυξήσει την ευπάθεια σε εξωτερικούς κραδασμούς και να περιορίσει την αυτονομία της δημοσιονομικής πολιτικής. Ακόμη, οι πολιτικές εκτιμήσεις συχνά επηρεάζουν την επιλογή και την ιεράρχηση των δημόσιων επενδύσεων, οδηγώντας σε μη βέλτιστη κατανομή των πόρων και αναποτελεσματική χρήση των δημόσιων πόρων. Η πολιτική παρέμβαση μπορεί να δώσει προτεραιότητα σε έργα που βασίζονται σε εκλογικά ή κεκτημένα συμφέροντα και όχι σε οικονομική βιωσιμότητα ή κοινωνικό αντίκτυπο, υπονομεύοντας την αποτελεσματικότητα των επενδυτικών πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση της ανεργίας. Οι αδύναμες δομές διακυβέρνησης και οι θεσμικές ελλείψεις αυξάνουν τον κίνδυνο της διαφθοράς, η οποία μπορεί να στρεβλώσει τα κριτήρια επιλογής των έργων, να διογκώσει το κόστος και να εκτρέψει τα κεφάλαια μακριά από τους επιδιωκόμενους σκοπούς τους, επιδεινώνοντας την ανεργία και διαιωνίζοντας τις ανισότητες. Η αντιμετώπιση της διαφθοράς απαιτεί ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και των μέτρων σε όλο τον επενδυτικό κύκλο. Τα έργα δημοσίων επενδύσεων πρέπει να τηρούν περιβαλλοντικές και κοινωνικές διασφαλίσεις για τον μετριασμό των δυσμενών επιπτώσεων στα οικοσυστήματα, τις κοινότητες και τους ευάλωτους πληθυσμούς. Η αποτυχία της ενσωμάτωσης περιβαλλοντικών και κοινωνικών παραμέτρων στον σχεδιασμό και την υλοποίηση του έργου μπορεί να οδηγήσει σε συγκρούσεις, διαμαρτυρίες και νομικές προκλήσεις, καθυστερώντας τα χρονοδιαγράμματα του έργου και αυξάνοντας το κόστος. Κατ' επέκταση, η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτεί ολοκληρωμένες μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας, τη βελτίωση των μηχανισμών διακυβέρνησης, τη βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης και την προώθηση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στις διαδικασίες υλοποίησης των δημόσιων επενδύσεων. Η επένδυση στην ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου, η οικοδόμηση εταιρικών σχέσεων με τον ιδιωτικό τομέα και την κοινωνία των πολιτών και η αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών για συλλογή και την ανάλυση των δεδομένων είναι ουσιαστικής σημασίας για την υπέρβαση αυτών των προκλήσεων και τη μεγιστοποίηση του αντίκτυπου των δημόσιων επενδύσεων στη μείωση της ανεργίας και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Πώς μπορεί η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων επενδύσεων να συμβάλει στη βελτίωση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στη δημόσια διοίκηση;

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δημοσίων επενδύσεων είναι απαραίτητη για τη βελτίωση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στη δημόσια διοίκηση. Με τη συστηματική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων των επενδυτικών σχεδίων, οι κυβερνήσεις μπορούν να ενισχύσουν τη διαφάνεια παρέχοντας στους ενδιαφερόμενους αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με την κατανομή και τη χρήση των δημοσίων πόρων. Επιπλέον, η αξιολόγηση προάγει τη λογοδοσία καθιστώντας τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων, αρμόδιους για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων και την παροχή αποτελεσμάτων που ωφελούν την κοινωνία. Παρακάτω επισημαίνεται πώς η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δημοσίων επενδύσεων συμβάλλει στη βελτίωση της διαφάνειας και της λογοδοσίας:

→ Η αξιολόγηση παρέχει στους λήπτες αποφάσεων, γνώσεις βασισμένες σε στοιχεία σχετικά με την απόδοση των επενδυτικών σχεδίων, επιτρέποντας τη λήψη ενημερωμένων αποφάσεων σχετικά με την κατανομή των πόρων, την ιεράρχηση των έργων και τις προσαρμογές της πολιτικής. Αναλύοντας τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία των προηγούμενων επενδύσεων, οι κυβερνήσεις μπορούν να εντοπίσουν τομείς προς βελτίωση και να βελτιστοποιήσουν τις μελλοντικές επενδυτικές στρατηγικές για την καλύτερη επίτευξη των κοινωνικοοικονομικών στόχων.

→ Οι διαδικασίες αξιολόγησης εμπλέκουν τους ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνητικών υπηρεσιών, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, των τοπικών κοινοτήτων και των δικαιούχων του έργου, στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων του. Με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου της αξιολόγησης, οι κυβερνήσεις μπορούν να ενισχύσουν τη διαφάνεια, να οικοδομήσουν την εμπιστοσύνη και να διασφαλίσουν ότι οι διαφορετικές προοπτικές και τα συμφέροντα λαμβάνονται υπόψη στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Αυτή η συμμετοχική προσέγγιση ενισχύει τη νομιμότητα των δημοσίων επενδύσεων και ενισχύει τους μηχανισμούς της κοινωνικής λογοδοσίας.

→ Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δημοσίων επενδύσεων επιτρέπει στις κυβερνήσεις να μετρούν την πραγματική απόδοση σε σχέση με τους δηλωμένους στόχους. Συγκρίνοντας τα προγραμματισμένα με τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων μπορούν να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα, τη

συνάφεια και τη βιωσιμότητα των επενδυτικών σχεδίων, εντοπίζοντας τομείς επιτυχίας, αλλά και τομείς που χρήζουν βελτίωσης. Αυτή η διαδικασία καθιστά δυνατή τη λογοδοσία, καθιστώντας τους κυβερνητικούς αξιωματούχους υπεύθυνους για την εκπλήρωση των υποσχέσεών τους και την επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων.

→ Η αξιολόγηση εξάγει πολύτιμες γνώσεις και διδάγματα από προηγούμενες εμπειρίες, βοηθώντας τις κυβερνήσεις να κατανοήσουν τι λειτουργεί, τι όχι και γιατί. Καταγράφοντας τις βέλτιστες πρακτικές, τις προκλήσεις και τις αποτυχίες, η αξιολόγηση επιτρέπει την ανταλλαγή γνώσεων και την οργανωτική μάθηση εντός της δημόσιας διοίκησης. Αυτή η ανταλλαγή γνώσεων ενισχύει τη διαφάνεια μοιράζοντας ανοιχτά πληροφορίες σχετικά με επιτυχημένες προσεγγίσεις και αποτυχίες, ενισχύοντας μια κουλτούρα υπευθυνότητας, καινοτομίας και συνεχούς βελτίωσης.

→ Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων επενδύσεων ενημερώνει τις αποφάσεις κατανομής των πόρων, εντοπίζοντας έργα υψηλής απόδοσης που αξίζουν συνεχή υποστήριξη και έργα με χαμηλή απόδοση που απαιτούν διορθωτικές ενέργειες ή ανακατανομή των πόρων. Με την ανακατανομή των πόρων με βάση τα στοιχεία του αντίκτυπου και της σχέσης κόστους-αποτελεσματικότητας, οι κυβερνήσεις μπορούν να βελτιστοποιήσουν τη χρήση των δημόσιων πόρων, να μεγιστοποιήσουν τα κοινωνικοοικονομικά οφέλη και να αντιμετωπίσουν πιο αποτελεσματικά τις πιεστικές αναπτυξιακές προτεραιότητες.

→ Οι διαφανείς και υπεύθυνες πρακτικές των δημόσιων επενδύσεων οικοδομούν την εμπιστοσύνη του κοινού στους κυβερνητικούς θεσμούς. Όταν οι πολίτες βλέπουν ότι τα δημόσια κονδύλια χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά και αποδοτικά για την αντιμετώπιση των αναγκών τους, είναι πιο πιθανό να εμπιστεύονται τις κυβερνητικές αποφάσεις και να υποστηρίζουν τις επενδυτικές πρωτοβουλίες. Επιδεικνύοντας δέσμευση για διαφάνεια, λογοδοσία και διακυβέρνηση προσανατολισμένη στα αποτελέσματα, οι κυβερνήσεις μπορούν να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή, τη νομιμότητα και τη δημοκρατική διακυβέρνηση. Συμπερασματικά, η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δημοσίων επενδύσεων διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη βελτίωση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στη δημόσια διοίκηση. Με την προώθηση της τεκμηριωμένης λήψης αποφάσεων, τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων, τη μέτρηση της απόδοσης, τον εντοπισμό διδαγμάτων, τη βελτίωση της κατανομής των πόρων και την οικοδόμηση της δημόσιας εμπιστοσύνης, η αξιολόγηση συμβάλλει σε πιο αποτελεσματικές και υπεύθυνες διαδικασίες διακυβέρνησης. Η εφαρμογή ισχυρών μηχανισμών αξιολόγησης και η καλλιέργεια

μιας κουλτούρας μάθησης και λογοδοσίας είναι ουσιαστικής σημασίας για τη μεγιστοποίηση του αντίκτυπου των δημόσιων επενδύσεων και την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης.

Ποιες είναι οι κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της υψηλής ανεργίας και πώς μπορούν οι δημόσιες επενδύσεις να συμβάλουν στη μείωση της φτώχειας και της ανισότητας στην κοινωνία;

Η υψηλή ανεργία έχει σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες που μπορούν να επιδεινώσουν τη φτώχεια και την ανισότητα στην κοινωνία. Ακολουθούν ορισμένες επιπτώσεις της υψηλής ανεργίας:

Κοινωνικές συνέπειες:

→ Η ανεργία οδηγεί συχνά σε μείωση του εισοδήματος των νοικοκυριών, δυσκολεύοντας τις οικογένειες να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες όπως είναι για παράδειγμα η τροφή, η στέγη και η υγειονομική περίθαλψη. Γεγονός που μπορεί να ωθήσει τα άτομα και τις οικογένειες στη φτώχεια, αυξάνοντας την ευαλωτότητά τους στον κοινωνικό αποκλεισμό και τη στέρηση.

→ Η ανεργία μπορεί να συμβάλει στην κοινωνική απομόνωση και τον αποκλεισμό καθώς τα άτομα αισθάνονται αποκομμένα από το εργατικό δυναμικό και την κοινωνία. Κάτι το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε συναισθήματα χαμηλής αυτοεκτίμησης, κατάθλιψης και αποξένωσης, διαιωνίζοντας περαιτέρω τη φτώχεια και την ανισότητα.

→ Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας συνδέονται με αρνητικά αποτελέσματα για την υγεία, συμπεριλαμβανομένων των υψηλότερων ποσοστών των διαταραχών της ψυχικής υγείας, της κατάχρησης ουσιών και των χρόνιων ασθενειών. Τα άτομα που αντιμετωπίζουν την ανεργία μπορεί να βιώσουν αυξημένο άγχος, αλλά και μειωμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, επιδεινώνοντας τις ανισότητες στον τομέα της υγείας μέσα στην κοινωνία.

Οικονομικές συνέπειες:

→ Η ανεργία οδηγεί σε μείωση των καταναλωτικών δαπανών καθώς τα άνεργα άτομα έχουν λιγότερο διαθέσιμο εισόδημα για να ξοδέψουν σε αγαθά και υπηρεσίες. Αυτή η μείωση της ζήτησης μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τις επιχειρήσεις, οδηγώντας σε χαμηλότερα κέρδη, απολύσεις και περαιτέρω οικονομική ύφεση.

→ Οι παρατεταμένες περιόδους ανεργίας μπορεί να διαβρώσουν τις δεξιότητες και τα προσόντα των εργαζομένων, οδηγώντας σε απώλεια ανθρώπινου κεφαλαίου στο εργατικό δυναμικό. Αυτό μειώνει την παραγωγικότητα και την οικονομική ανταγωνιστικότητα, εμποδίζοντας τη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη.

→ Η υψηλή ανεργία επιβαρύνει τους κρατικούς πόρους, καθώς επιφέρει υψηλότερες δαπάνες για τα προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας, όπως για παράδειγμα είναι τα επιδόματα ανεργίας, η υγειονομική περίθαλψη και η στεγαστική βοήθεια. Αυτό εκτρέπει τα κεφάλαια μακριά από άλλες δημόσιες επενδύσεις και υπηρεσίες, περιορίζοντας την ικανότητα της κυβέρνησης να αντιμετωπίσει τη φτώχεια και την ανισότητα.

Συνεισφορά Δημοσίων Επενδύσεων:

→ Οι δράσεις των δημοσίων επενδύσεων, όπως είναι τα έργα υποδομής, η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η κατασκευή κοινωνικών κατοικιών, μπορούν να δημιουργήσουν ευκαιρίες απασχόλησης για άνεργους. Επενδύοντας σε τομείς με υψηλή ένταση εργασίας, οι κυβερνήσεις μπορούν να τονώσουν την ανάπτυξη θέσεων εργασίας και να μειώσουν τα ποσοστά ανεργίας, βγάζοντας τους ανθρώπους από τη φτώχεια και προάγοντας την κοινωνική ένταξη.

→ Οι δημόσιες επενδύσεις σε προγράμματα εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης και ανάπτυξης εργατικού δυναμικού μπορούν να εξοπλίσουν τα άτομα με τις δεξιότητες και τα προσόντα που απαιτούνται για την εξασφάλιση απασχόλησης σε αναδυόμενες βιομηχανίες. Επενδύοντας στο ανθρώπινο κεφάλαιο, οι κυβερνήσεις μπορούν να ενισχύσουν την απασχολησιμότητα των περιθωριοποιημένων ομάδων, όπως οι νέοι, οι γυναίκες και οι μειονότητες, μειώνοντας έτσι την ανισότητα και προωθώντας την κοινωνική κινητικότητα.

→ Οι δημόσιες επενδύσεις σε δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας μπορούν να προσφέρουν δυνατότητες για τους ευάλωτους πληθυσμούς που πλήττονται από την ανεργία. Διασφαλίζοντας την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και πόρους, οι κυβερνήσεις μπορούν να μετριάσουν τον αντίκτυπο της ανεργίας, προστατεύοντας τα πιο περιθωριοποιημένα μέλη της κοινωνίας.

Συμπερασματικά, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας οδηγούν σε πολυδιάστατες κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις που μπορούν να διαιωνίσουν τη φτώχεια και

την ανισότητα εντός της κοινωνίας. Οι δημόσιες επενδύσεις διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων δημιουργώντας ευκαιρίες απασχόλησης, επενδύοντας στο ανθρώπινο κεφάλαιο και ενισχύοντας τα δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας. Δίνοντας προτεραιότητα στις στρατηγικές χωρίς αποκλεισμούς, αλλά και στη βιώσιμη ανάπτυξη, οι κυβερνήσεις μπορούν να μειώσουν τη φτώχεια, να προωθήσουν την οικονομική ανθεκτικότητα και να οικοδομήσουν πιο δίκαιες κοινωνίες για όλους τους πολίτες.

Περιορισμοί

Παρά τα οφέλη της βιβλιογραφικής προσέγγισης που υιοθετήθηκε στην παρούσα μελέτη, πρέπει να αναγνωριστούν και να ληφθούν υπόψη και αρκετοί περιορισμοί. Αρχικά, η εξάρτηση των αποτελεσμάτων από την υπάρχουσα βιβλιογραφία μπορεί να εισάγει το στοιχείο της μεροληψίας, καθώς η επιλογή των πηγών μπορεί να παραβλέψει άλλες σχετικές μελέτες. Επιπλέον, η ποιότητα και η αξιοπιστία της επιλεγμένης βιβλιογραφίας ενδέχεται να ποικίλλουν, επηρεάζοντας την αξιοπιστία των συμπερασμάτων που εξάγονται. Ακόμη, η εστίαση στη σχέση μεταξύ των δημοσίων επενδύσεων και της μείωσης της ανεργίας μπορεί να υπεραπλουστεύσει την περίπλοκη δυναμική που κατέχει. Η ανεργία επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών πολιτικών, των τεχνολογικών εξελίξεων και των δημογραφικών τάσεων, οι οποίοι μπορεί να μην αποτυπωθούν πλήρως σε αυτή τη μελέτη. Επίσης, το πλαίσιο κάθε χώρας ή περιοχής θα μπορούσε να επηρεάσει τη γενίκευση των ευρημάτων, καθώς διαφορετικά θεσμικά πλαίσια και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες μπορεί να επηρεάσουν την αποτελεσματικότητα των δημοσίων επενδύσεων. Ένας άλλος περιορισμός που αξίζει να επισημανθεί αφορά το εύρος της ανάλυσης, η οποία εξετάζει πρωτίστως τον ρόλο της δημόσιας διοίκησης στον σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη διαχείριση των δημοσίων επενδύσεων. Αν και αυτή η προοπτική είναι ουσιαστική για την κατανόηση των μηχανισμών, μέσω των οποίων οι δημόσιες επενδύσεις επηρεάζουν την ανεργία, άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι διεθνείς θεσμοί, διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο που δικαιολογεί περαιτέρω τη διερεύνηση. Έπειτα, η εξάρτηση της μελέτης από δευτερεύουσες πηγές δεδομένων μπορεί να περιορίσει την ποιότητα της ανάλυσης, καθώς δεν χρησιμοποιήθηκαν πρωτογενείς μέθοδοι συλλογής δεδομένων, όπως

ερωτηματολόγια ή συνεντεύξεις. Αυτός ο περιορισμός θα μπορούσε να επηρεάσει την ικανότητα της μελέτης να εξάγει διαφοροποιημένες γνώσεις ή αναδυόμενες τάσεις στον τομέα των δημοσίων επενδύσεων και της μείωσης της ανεργίας. Τέλος, η δυναμική φύση του θέματος, επηρεασμένη από τις εξελισσόμενες οικονομικές συνθήκες και τα παγκόσμια γεγονότα, αποτελεί πρόκληση για τη διατήρηση της συνέπειας και της νομιμότητας των ευρημάτων με την πάροδο του χρόνου. Για αυτό το λόγο, οι μελλοντικές ερευνητικές προσπάθειες θα πρέπει να αντιμετωπίσουν αυτούς τους περιορισμούς για να παρέχουν μια πιο ολοκληρωμένη κατανόηση της σχέσης μεταξύ των δημοσίων επενδύσεων και της μείωσης της ανεργίας.

Μελλοντικές Έρευνες

Η μελλοντική έρευνα σε αυτόν τον τομέα θα μπορούσε να επικεντρωθεί σε διάφορα πεδία προκειμένου να βελτιωθεί η κατανόηση της σχέσης μεταξύ των δημοσίων επενδύσεων και της μείωσης της ανεργίας. Πρώτον, θα μπορούσαν να διεξαχθούν διαχρονικές μελέτες για την αξιολόγηση του μακροπρόθεσμου αντίκτυπου των δημοσίων επενδύσεων στα ποσοστά ανεργίας, λαμβάνοντας υπόψη διάφορους οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς παράγοντες. Αυτή η διαχρονική προσέγγιση θα παρείχε σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τη διατήρηση και τη βιωσιμότητα των επιπτώσεων που παρατηρήθηκαν. Επιπλέον, οι συγκριτικές μελέτες σε διάφορες χώρες ή περιοχές θα μπορούσαν να βοηθήσουν στον εντοπισμό βέλτιστων πρακτικών και παρεμβάσεων πολιτικής που είναι πιο αποτελεσματικές για τη μείωση της ανεργίας μέσω των δημοσίων επενδύσεων. Εξετάζοντας τις παραλλαγές των θεσμικών πλαισίων και τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, οι ερευνητές μπορούν να αποκαλύψουν πολυάριθμα διδάγματα και συστάσεις για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής. Ακόμη, ποιοτικές ερευνητικές μέθοδοι, όπως μελέτες περιπτώσεων και συνεντεύξεις με βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς, θα μπορούσαν να προσφέρουν βαθύτερες γνώσεις για τους μηχανισμούς και τις διαδικασίες, μέσω των οποίων οι δημόσιες επενδύσεις επηρεάζουν τη δυναμική της ανεργίας. Αυτή η ποιοτική προσέγγιση θα επέτρεπε στους ερευνητές να διερευνήσουν τις προοπτικές, τις εμπειρίες και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν διάφοροι φορείς που εμπλέκονται με έργα δημοσίων επενδύσεων. Έπειτα, η διεπιστημονική έρευνα που ενσωματώνει γνώσεις από την οικονομία, την κοινωνιολογία, τις πολιτικές επιστήμες και τη δημόσια διοίκηση θα μπορούσε να προσφέρει μια πιο ολιστική κατανόηση των

πολύπλοκων σχέσεων μεταξύ των δημοσίων επενδύσεων, της ανεργίας και των ευρύτερων κοινωνικό-οικονομικών αποτελεσμάτων. Υιοθετώντας μια διεπιστημονική προσέγγιση, λοιπόν, οι ερευνητές μπορούν να αποκαλύψουν τους υποκείμενους μηχανισμούς που οδηγούν αυτές τις σχέσεις και να ενημερώσουν το πεδίο με τις πιο αποτελεσματικές παρεμβάσεις πολιτικής.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ελληνικές:

Αραβώσης, Κ., Καρμπέρης, Χ. Α. & Σωτηρχός, Α. (2011). *Τεχνικοοικονομική Αξιολόγηση Επενδύσεων*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Δεδουσόπουλος, Α. (2000). *Θεωρίες της Ανεργίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδάνος.

Ινστιτούτο Εργασίας-ΓΣΕΕ. (2018). *Η Ελληνική Οικονομία και η Απασχόληση*. Αθήνα: ΙΝΕ ΓΣΕΕ.

Καρακιουλάφη, Χ. & Σπυριδάκης, Μ. (2017). *Κοινωνία, Ανεργία και Κοινωνική Αναπαραγωγή*. Αθήνα: Gutenberg.

Κόνσολας, Ν. (1997). *Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Λαβιδιώτου, Χ. (2021). *Η συμβολή του Εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων στην ανάπτυξη της χώρας και ο αναπτυξιακός προγραμματισμός του μέσω του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης* (Διπλωματική Εργασία). Αθήνα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων.

Μπίτσικας, Γ. Ι. (1986). *Κοινωνική αξιολόγηση σχεδίων δημοσίων επενδύσεων στην Ελλάδα*. Αθήνα: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών.

Πήττας, Δ. (2023). *Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων: Έννοια, Περιεχόμενο, Διάρθρωση, Διαχρονική Εξέλιξη* (Διπλωματική Εργασία). Αθήνα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής.

Σαραντίδης Σ. Α. (1996). 60 Χρόνια μετά την Γενική Θεωρία του J.M. KEYNES. *Σπουδαί*, 46 (1-2).

Σπυριδάκης, Μ. & Καρακιουλάφη, Χ. (2017). *Κοινωνία, Ανεργία και Κοινωνική Αναπαραγωγή*. Αθήνα: Gutenberg.

Λιανός, Π. Θ. & Μπένος, Ε. Θ. (2013). *Μακροοικονομική Θεωρία και Πολιτική*. Αθήνα: Μπένου.

Λιαργκόβας, Π. (2010). *Σύγχρονα Θέματα της Ελληνικής & Διεθνούς Οικονομίας*. Αθήνα: Εκδόσεις: Σταμούλη.

Παπαδόπουλος, Θ. (2014). *Ταξινόμηση δαπανών εθνικού ΠΔΕ* (Διπλωματική Εργασία). Αθήνα: ΕΚΔΔΑ.

- Παπαναστασίου, Ε. Κ. & Παπαναστασίου, Κ. (2016). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Ιδιωτική.
- Πετράκη- Κώττη, Α. & Κώττης, Γ. (2000). *Σύγχρονη Μακροοικονομική*. Αθήνα: Εκδόσεις Ευγ. Μπένου.
- Πετρινώτη, Ξ. (1989). *Αγορές Εργασίας – Οικονομικές Θεωρίες και Έρευνες*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Σκουτέλης, Γ. (1996). *Ανεργία Αίτια και Λύσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Ρουχώτας Δ.
- Σπανού, Κ. (2018). *Μεταρρυθμίσεις στη Δημόσια Διοίκηση στη διάρκεια της κρίσης. Επισκόπηση, Περιγραφή, Αποτίμηση*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Ψυχάρης, Γ. & Καζάζης, Ε. (2005). *Η περιφερειακή κατανομή των δημόσιων επενδύσεων στην Ελλάδα*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Ξενόγλωσσες:

- Abiad, A., Furceri, D. & Topalova, P. (2015). The Macroeconomic Effects of Public Investment: Evidence from Advanced Economics. *International Monetary Fund*, 15 (95), 1-26.
- Abraham, I. O. & Nosa, A. L. (2018). Unemployment and output growth: Evidence from upper-middle-income countries in Sub-Saharan Africa. *American Economic & Social Review*, 3 (1), 32-43.
- Adam, M. C. & Bevan, M. D. (2014). *Public Investment, Public Finance, and Growth: The Impact of Distortionary Taxation, Recurrent Costs, and Incomplete Appropriability*. USA: International Monetary Fund.
- Axtell, R. L., Guerrero, O. A. & Lopez, E. (2019). Frictional unemployment on labor flow networks. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 160, 184-201.
- Barlevy, G. (2011). Evaluating the role of labor market mismatch in rising unemployment. *Economic Perspectives*, 35 (3).
- Bayar, Y. & Sasmaz, M. U. (2017). Impact of foreign direct investments on unemployment in emerging market economies: A co-integration analysis. *International Journal of Business and Economic Sciences Applied Research (IJBESAR)*, 10 (3).
- Blanchflower, D. G. & Oswald, A. J. (2005). *The wage curve*. USA: MIT press.
- Carrere, C., Fugazza, M., Olarreaga, M. & Robert-Nicoud, F. (2016). *On the heterogeneous effect of trade on unemployment*. UK: Routledge.

- Christl, M., Koppl-Turyna, M. & Kucsera, D. (2016). Structural unemployment after the crisis in Austria. *IZA Journal of European Labor Studies*, 5 (1), 12.
- Clawson, M. (2019). *Problems of public investment in forestry*. UK: Routledge.
- Hamilton, J. D. (1988). A neoclassical model of unemployment and the business cycle. *Journal of political Economy*, 96 (3), 593-617.
- Hughes, J. J. (1975). How should we measure unemployment?. *British journal of industrial relations*, 13 (3), 317-333.
- Dritsakis, N. & Stamatiou, P. (2014). Exports, foreign direct investment, and economic growth for five European countries: Granger causality tests in panel data. *Applied Economics Quarterly*, 1 (4), 253-272.
- International Labour Organization. (2019). *Global Employment Trends for Youth 2020: Technology and the future of jobs*. ILO Publications.
- International Monetary Fund. (2021). *World Economic Outlook, April 2021: Managing Divergent Recoveries*. IMF Publications.
- Iranoust, M. (2023). Active labor market as an instrument to reduce unemployment. *Journal of Government and Economics*, 9, 100065.
- Fainboim, I., Last, D. & Tandberg, E. (2013). Managing public investment. *Public Financial Management and Its Emerging Architecture*, 311-339.
- Franz, W. & Siebeck, K. (1992). A theoretical and econometric analysis of structural unemployment in Germany: reflections on the Beveridge curve. *Structural unemployment*, 1-58.
- Greenwald, B. C., Stiglitz, J. E., Hall, R. E. & Fischer, S. (1988). Examining alternative macroeconomic theories. *Brookings Papers on Economic Activity*, 1988 (1), 207-270.
- Lima, Y., Barbosa, C. E., dos Santos, H. S. & de Souza, J. M. (2021). Understanding technological unemployment: a review of causes, consequences, and solutions. *Societies*, 11 (2), 50.
- Luca, D. (2016). Do bureaucracies enhance or constrain policy effectiveness? Evidence from Turkey's central Management of Public Investment. Evidence from Turkey's Central Management of Public Investment. *LEQS Paper*, (109).
- Marglin, S. A. (2014). *Public investment criteria (routledge revivals): Benefit-cost analysis for planned economic growth*. UK: Routledge.
- Marsden, D. (1995). *Management Practices and Unemployment*. London: London School of Economics.

Mouhammed, A. H. (2012). Unemployment and productivity in the American economy. *Journal of Applied Business and Economics*, 13 (4), 52-58.

OECD. (2019). *Investing in Youth: Norway*. OECD Publishing.

OECD. (2021). *OECD Economic Outlook, June 2021: No. 110*. OECD Publishing.

Odekon, M. (2015). *The SAGE encyclopedia of world poverty*. UK: Sage publications.

Pavlidou, N. E., Tsaliki, P. V. & Vardalachakis, I. N. (2011). Technical change, unemployment and labor skills. *International Journal of Social Economics*, 38 (7), 595-606.

Peters, M. A., Jandric, P., & Hayes, S. (2019). The curious promise of educationalising technological unemployment: What can places of learning really do about the future of work?. *Educational Philosophy and Theory*, 51 (3), 242-254.

Petersen, T. (2015). The digital nomad lifestyle: an exploration of productivity in non-traditional work environments. *Journal of Organizational Culture, Communications and Conflict*, 19 (1), 81-98.

Petrakis, P. E., Kostis, P. C. & Kafka, K. I. (2014). Unemployment in the Greek economy has three basic sources:(a) structural unemployment resulting from changes in the international division of labor, (b) unemployment arising from reduced economic activity (demand) due to the economic recession and associated fiscal adjustment programs, and (c) unemployment resulting from structural interventions related to the fiscal and competitive adjustment program. *The Rebirth of the Greek Labor Market: Building Toward 2020 After the Global Financial Meltdown*, 39.

Rajaram, A., Kaiser, K., Le, T. M., Kim, J. H. & Frank, J. (2014). *The power of public investment management: Transforming resources into assets for growth*. USA: World Bank Publications.

Rocca, A., Neagu, G. & Tosun, J. (2022). School-work-transition of NEETS: A comparative analysis of European countries. *Youth & Society*, 54 (2), 130-152.

Saunders, P. (2002). The direct and indirect effects of unemployment on poverty and inequality. *Australian Journal of Labour Economics*, 5 (4), 507-529.

Sen, A. (1973). Poverty, inequality and unemployment: Some conceptual issues in measurement. *Economic and Political Weekly*, 1, 1457-1464.

Schwartz, G., Corbacho, A. & Funke, K. (2008). *Public investment and public-private partnerships: Addressing infrastructure challenges and managing fiscal risks*. USA: Springer.

Toner, P. (1985). Public Sector & Private Sector Employment Programs as Competing Solutions to Unemployment. *Australian Journal of Social Issues*, 20 (1), 56-71.

Vivarelli, M. (2007). *Unemployment, Structural Change, and Globalization*. UK: Routledge.

United Nations. (2020). *World Economic Situation and Prospects 2020*. United Nations Publications.

Warner, M. A. M. (2014). *Public investment as an engine of growth*. USA: International Monetary Fund.

World Bank. (2021). *Global Economic Prospects, June 2021: Pandemic, Recovery, and Policy Challenges*. World Bank Publications.

Zayniddin, T. (2021). Causes and types of unemployment. *Conferencea*, 56-58.